

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna številka L. 25.-
Naročnina: Mesečna L. 65.-
Pošt. čak. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 17

Gorica - Trst, 23. aprila 1948

Izhaja vsak petek

Ob obletnici Komunistična nevarnost Trst in komedija s plebiscitom

Od srede
do srede

Te dni poteka eno leto, kar je izšla prva številka »Demokracije«. Enoletni jubilej lista, posebno tednika, običajno sicer ni velik dogodek, toda v primeru »Demokracije« se nam zdi, da predstavlja ta enoletna bilanca vendarle nekaj več kot suhoparno ugotovitev: izšlo je 53 števil. Dejstvo, da je »Demokracija«, glasilo nepotvorjenega svobodoljubja in demokracije, še vedno tu, da se krog njenih prijateljev kljub dnevnemu komunističnemu »pokopavanju« vedno bolj širi, je dokaz, da je zrasla iz potrebe in da je usidrana v organskem duhovnem razvoju našega primorskega ljudstva, katerega buditelj in usmerjevalec je bila in bo tudi ostala.

Ob današnjem skromnem jubileju, ki ni samo prvi mejnik kroga izdajateljev lista, ampak najzgovornejši tolmač duhovnega presusmerjanja, torej naravne politične klenosti primorskih Slovencev, ne bomo ponavljali našega programa. Ne bomo razčlenjevali duhovnih, političnih in družbenih načel, ki jih zastopamo. Ta so znana — izžareva jih vsaka številka našega lista. Dotaknili pa se bomo nekaterih dejstev, ki so spričevalo časa in ljudi, kratka sredine, ki so rodile »Demokracijo« in ji dajejo tudi danes tisto neugnano silo, ki je pečat njene poslanstva.

Vojni in povojni čas sta med nami primorskimi Slovenci zapustila sadove nebrzdanih strasti, politične laži, socialnih utvar ter duhovnega in fizičnega nasilja, porojenega iz megalomanskega mesijanstva. Ljudstvo, ki se je ves čas vojne idealno žrtvovalo, je sprevidelo, da je bilo prevarano za osnovna stremeljenja, ki so bila vodila njegovih naporov in žrtev. Toda komunistično življenje je prevaranje črsto držal v kleščah ter jim ni dopustil možnosti, da bi izpričali svoje občutke.

Bila je stvar moške odgovornosti pred svojo vestjo in vestjo naroda, a tudi državljanskega pogoja, ko so se v takih prilikah lani najprej v Gorici, kratek čas za tem pa v Trstu zbrali ljudje, ki so se odločili nastopiti proti tem izrodokom javnega življenja in pretrgati mistično zaveso, za katero so se skrivali komunistični režiserji usodepolne igre z življenjem in usodo našega naroda na tem edinem koščku svobodne slovenske zemlje. Prvi javni izraz te odločnosti je bila »Demokracija«, ki je tako postala glasilo Slovenske demokratske zveze v Gorici in Trstu.

Odmev je bil tak, kakršnega smo pričakovali. Narod je zaživel; začel je trgati vezi, o katerih je menil, da se jih ne bo mogel otrestiti nikoli. Pogum je rodil pogum. Danes po enem letu vidimo, kako zelo je že napredoval ta proces, čeprav še ni dokončan.

Toda odmev je bil tudi na drugi strani. Bil je odmev izgubljenosti na potresnih tleh, ki iščejo izhoda in kričja. Mislili so, da bodo uspeli s tradicionalnimi

Po poldrugem mesecu volivnega boja, kakršnega Italija gotovo še ni videla v svoji zgodovini, ker je šlo za komunizem in uvedbo krvave diktature z odpravo vseh svoboščin, ali pa za prepričitev te nevarnosti ter ohranitev demokracije nega reda, je v nedeljo 18. in v ponedeljek 19. t. m. italijanski narod dal svoj glas za red in svobodo proti komunistični diktaturi.

Pri volitvah v senat je bil izid sledeči:

	glasov	10,740.131	senatorjev	130
Demokristjani				
Komunistična fronta		6,955.229		74
Socialisti (Saragatovi)		1,580.722		12
Nacionalni blok (kvalunkvisti in liberalci)		1,364.741		9
Monarhisti		436.597		4
Italijanska republikanska stranka		637.433		3
Tridentinski neodvisni		278.351		3
Movimento sociale italiano		244.646		1
Sardinjska napredna stranka		65.242		1

Pri volitvah v poslansko zbornico je bil izid sledeči:

	glasov	12,751.841	posl.	307
Demokristjani				
Komunistična fronta		8,025.990		182
Socialisti (Saragatovi)		1,860.528		33
Nacionalni blok (kvalunkvisti in liberalci)		1,001.156		19
Italijanska republikanska stranka		637.433		8
Monarhisti		729.987		16
Movimento sociale italiano		525.408		4
Tirolska stranka		300.000		3
Stranka it. kmetov		95.956		1
Sardinjska napredna stranka		94.640		1

Izid volitev je v marsičem presenetljiv. Nihče ni predvideval, da bodo demokristjani dobili tako visoko število glasov. De Gasperi sam je izjavil, da ni predvideval kaj takega. Na drugi strani pa 8.025.990 glasov komunistov ni malo. V tem številu se zrcali vsa nevarnost, ki je visela nad državo kot Damoklejev meč. Uspešna propaganda vseh protikomunističnih strank in sil, izredna skrb za javni red in mir ter misel, da ostane Italija brez kruha in vsake druge ameriške pomoči, če zmaga komunizem, vse to je vplivalo na volivce, da so šli na volišče in dali nepričakovano število glasov eni sami stranki, demokristjanski z namenom, da bi dosegla vsaj relativno večino. Je pa dosegla absolutno večino.

Dober uspeh beležijo Saragatovi socialisti, ki se usmerjajo po stopinjah angleških laburistov in tvorijo zdravo jedro z lepimi upi

sredstvi svoje politične borbe — z blatenjem in lažmi, z nasiljem in zločinom. Dan za dnem so bruhali in bruhajo tudi še danes, čim močnejša pač postaja zavest njihove šibkosti. Ugrabili so urednika našega lista Andreja Uršiča.

»Demokracije« niso uničili, naroda niso prepričali. Zato je skromni jubilej našega lista tudi jubilej vseh svobodoljubnih primorskih Slovencev, ki se niso ustrašili in se tudi ne bodo ustrašili nobenega nasprotnika, ki bi jim motil njihov naravni razvoj, ali jim kakor koli kratil njihove demokratske svoboščine in narodne pravice.

za bodočnost. Za nedeljo 25. t. m. je že napovedan sestanek skupine Nennijevih socialistov, ki se hočejo ločiti od komunistov in pristopiti k Saragatovim.

Kar se ostalih strank tiče, beležimo zlasti poraz kvalunkvistov in liberalcev, ki bodo skupaj dobili le 9 senatorjev in 19 poslancev. Tudi Movimento Sociale Italiano je dobil le enega senatorja in štiri poslance. Te

Mladina, ki je zrasla pod fašizmom po večini misli, da ni bilo v Trstu nikdar druge oblasti kot italijanska. Kdor pa le malo pobrska po najbližji preteklosti, lahko takoj ugotovi, da je tako mnenje zelo daleč od resnice. Zato je potrebno, da seznanimo naše najmlajše z zgodovino tržaškega mesta in okolice. Pove-

ljudej otesli strahu in komunističnega pritiska in so lahko svobodno volili. Zato je komunizem pogorel. Na deželi je položaj na žalost slabši. Naši ljudje so še vedno preplašeni in žive pod vplivom maloštevilnih komunističnih nasilnikov, ki izrabljajo svojo moč. Ti so hodili ponekod od hiše do hiše in grozili. Izid volitev je zato manj ugoden in ne odgovarja miselnosti našega ljudstva. Vendar smo napravili v kratkem času, kar smo ustvarili svoje politično gibanje, velik korak naprej in če primerjamo naše vasi z nekaterimi furlanskimi smo lahko kar zadovoljni.

Nejevolja goriških »tovarišev« prihaja vedno bolj na dan, kar se opazi tudi v »Primorskem dnevniku« od 22. t. m. Vzroke poraza skušajo namreč po svoje tolmačiti in pripisati raznim neuteemeljenim oko-

tri stranke so se izkazale na volivnih shodih preveč nepeto nacionalistične, in zlasti kvalunkvisti in pripadniki M.S.I. so napovedovali vojno, udarjali po zavezniških, in več ali manj poveljevali Mussolinija in fašizem.

Volitve v senat:

Županstvo Gorica:	glasov	14.619	Goriška pokrajina skupaj:	39.578
Demokristjani				
Komunisti		3.054		20.319
Socialisti		1.662		5.503
Liberalci		1.350		1.942

Volitve v poslansko zbornico:

Županstvo Gorica:	glasov	16.954	Goriška pokrajina skupaj:	45.750
Demokristjani				
Komunisti		3.932		24.595
Socialisti		1.920		5.347
Blok liberalcev in kvalunkvistov		707		1.273
Italijanski Republikanci		251		1.092
Movimento sociale italiano		529		793
Monarhisti		283		—

K neuspehu komunistov so na Goriškem uspešno pripomogli slovenski glasovi. Zlasti v mestu Gorica in v Krminu so Slovenci skoro kompaktno odrekli glas komunistom. Pa tudi drugod v čisto slovenskih krajih niso naši volivci v znatnih odstotkih glasovali za krive preroke. Vendar je pa očitno: V Gorici so se

Večkrat smo že pisali o pomenu in važnosti Trsta za države zaledja, pa je le dobro, da se na to vprašanje spet in spet povrnemo. Povedali smo tudi, da je bila ustanovitev STO v sedanjih obliki le slab kompromis v škodo Jugoslavije. Italijani si lahko zadovoljni manejo roke, ker so z ustanovitvijo svobodnega področja dosegli mnogo več, kot so pričakovali. In za vse to morajo biti hvaležni ne morda De Gasperiju in grofu Sforzi, temveč maršalu Titu.

Nekoliko zgodovine

Mladina, ki je zrasla pod fašizmom po večini misli, da ni bilo v Trstu nikdar druge oblasti kot italijanska. Kdor pa le malo pobrska po najbližji preteklosti, lahko takoj ugotovi, da je tako mnenje zelo daleč od resnice. Zato je potrebno, da seznanimo naše najmlajše z zgodovino tržaškega mesta in okolice. Pove-

dati jim moramo, da je prav nasprotno res. Italija je bila v Trstu le zelo kratko dobo, komaj dobrih 24 let. Skozi stoletja je Trst uspeval izven italijanske politične in upravne skupnosti. To je bila tržaška zlata doba. Trst je bil dolga stoletja samostojno mesto in si je te pravice ohranil do prve svetovne vojne. V devetnajstem stoletju se je iz skromnega ribiškega mesteca spremenil v veliko obmorsko pristanišče mogočnega avstrijskega cesarstva. O italijanskem Trstu ni bilo niti govora. Le v redkih krogih iredentistov so to pogrevali. Tu so ustvarjali umetno slovansko nevarnost, kakor danes, ki je izvirala iz strahu pred enakopravnostjo. V tej nedemokratski miselnosti je tudi danes iskati glavni vzrok strahu italijanskih šovinistov.

Trst je bil in je še danes po treh četrtinah italijansko govoreče mesto. Prebivalstvo je pa za Italijo prav tako navdušeno kakor italijanski Švicarji; zato je zgodovinsko hrepenenje Tržčanov vseh narodnosti politična in gospodarska samostojnost. Po prvi svetovni vojni so začeli Italijani pridno pošiljati v Trst in v druge priključene kraje svoje uradnike in nameščence. Ti so kaj kmalu izpodrinili domačine, posebno pa uradnike in nameščence slovenske in hrvaške narodnosti. Začeli so uvajati svoj upravni sistem, ki je slonel na neskončno dolgi vrsti dajatev, ki so bile v primeru z avstrijskim davčnim sistemom mnogo bolj visoke in zapletene. Kakor gobe po dežju so rasli novi uradi, ki so paralizirali tržaško in primorsko gospodarstvo. S svojim zastarelim birokratičnim upravno-političnim sistemom so si odtujili naklonjenost domačinov. Od takrat naprej — in to je bilo že par let po prvi svetovni vojni z nastopom fašizma — so Primorci domačini vseh narodnosti bili zastopani v Italiji. V dobrih dvajsetih letih so imeli priseljenci iz Italije vse tržaško gospodarstvo v svojih rokah, uradi so jih bili natrpni, imeli so v svojem zakupu vsa javna dela. V takem položaju je našla Trst druga svetovna vojna.

Po drugi svetovni vojni

S prihodom osvobodilne vojske v Trst bi morala začeti nova doba. Priseljenci, ki so držali Trst in vse Primorje v fašistični sužnosti, so bili potisnjeni v stran in bi morali iz Trsta v svoje kraje. Pa ni bilo tako. Osvobodilna fronta je prišla pod popolno oblast komunistov, ki so izdali koristni Tržčanov in slovenskega in hrvaškega ljudstva v Primorju. Odbili so sodelovanje z zaveznicami, kar je bila velika zgodovinska napaka, ki je (Nadaljevanje na 2. strani)

15. APRILA: Titova Jugoslavija je protestirala pri Združenih narodih češ, da ameriška letala zopet kršijo njeno državno suverenost. — Kitajski obtožujejo sovjetke, da ne spoštujejo mirovne pogodbe in da aktivno podpirajo kitajske komunistične tolpe. — Sovjeti so poslali v okolico Berlina nad 100 težkih tankov. — Vseameriška konferenca v Bogata je obnovila svoja zasedanja. — Abesinski cesar je podal izjavo, v kateri pravi, da Abesinija ne bo nikdar pristala na to, da bi Italij vrnil njene bivše kolonije. — V Sovjetski zvezi spet zapirajo uradnike industrijskih podjetij, češ, da so oni krivi za slabo kakovost proizvedenega blaga. — Ameriški vojni minister je podelil bivšemu vojaškemu svetovalcu kraljevskega jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu Knezeviču, visoko odlikovanje. Titov tisk se nad tem seveda silno razburja. — Ameriška poslanska zbornica je odobrila 3 milijarde dolarjev za ojačenje bojnega letalstva USA.

16. APRILA: V Braziliji je zletelo v zrak veliko municijsko skladišče. Preiskava je pokazala, da so stvari zapleteni komunisti. — V Parizu so zastopniki 17 evropskih držav, med katerimi je tudi zahodna Nemčija, podpisali sporazum za gospodarsko sodelovanje Evrope v okviru Marshallovega načrta. Sedež stalnega odbora te organizacije bo v Parizu in sporazum predvideva tudi naknaden pristop katere koli druge evropske države. — Na prvem plenarnem zasedanju stalnega odbora organizacije Marshallovega načrta so izvolili za predsednika belgijskega ministrskega predsednika Spaaka. — Tajnik britanske delavske stranke Morgan je izjavil, da bi Italija v slučaju, da bi se komunisti polastili oblasti, padla v kremplje tiranije, ki je hujska od fašistične samovlade.

17. APRILA: Predstavniki štirih češkoslovaških političnih strank so sklenili, da se bodo z ramo obramili borili za obnovo demokracije in svoboščin v neodvisni Češkoslovaški. — Znameniti švedski strokovnjak za atomsko silo Gunnar Knoes je izjavil, da tisti, ki bo prvi uporabil atomsko bombo, ne bo dobil odgovora, ker bo njegov nasprotnik že uničen. Dodal je, da bodo sovjeti izdelali atomska orožja do začetka leta 1953. — V Bolgariji so obsodili nadaljnje pristave Petkova, ki ga je umorilo komunistično sodišče. — V Berlin se je vrnil maršal Sokolovski z novimi navodili iz Kremlja. — V južnoameriški državi Chile so poostriili nadzorstvo nad levičarskimi elementi. — Ustavodajna komisija finskega parlamenta se bo sestala v torek, da preučijo vladni predlog za ratifikacijo finsko-sovjetskega sporazuma. — V Italiji so odkrili nova skrivališča orožja, ki ga nabirajo komunisti.

18. APRILA: General De Gaulle je v svojem govoru v Marsellu pozval na gospodarsko in socialno obnovo Francije in je zahteval takojšnje splošne volitve. — Varnostni svet je pozval Arabce in Zide, naj prenehajo z boji v Palestini. — V Pragi je komunistična policija predała režimskim sodiščem 53 pristavev Beneševih narodno-socialistične stranke, ker jih dolžijo odpora proti komunističnim nakanam, ki so privedle do državnega udara. — Maršal Montgomery je govoril v Manchesteru in poudaril, da Anglija ne sme nikdar več ponoviti napake, da bi jo vojna zaletela nepripravljeno. — Brazilska policija je odkrila široko razporeno komunistično zaroto in polovila večje število rdečih

Od srede
do srede

POLITIČNI OBZORNIK

kolovodij. — Ameriški listi so objavili nekatera zanimiva poročila iz Evrope, ki govore, da se je začela moč komunistične propagande manjšati in da zahodne sile dosegajo vedno večje uspehe v tako imenovani mrzli vojni. — Pristaši generala De Gaulla menijo, da se bo general s svojim gibanjem, ki šteje poldrugi milijon vpisanih članov in še več prijateljev, upr, če potrebno tudi s silo, vsakršnemu komunističnemu državnemu udaru, če bi do tega prišlo. — Kitajska zbornica je pozvala vlado, naj bi dala pobudo za ustanovitev skupne fronte azijskih držav proti komunizmu. — Sporazum med Anglijo in Francijo predvideva, da bodo britanska vojaška letala lahko uporabljala francoska letališča v slučaju potrebe. — Švedska se silno oborožuje z najmodernejšimi ameriškimi letali.

19. APRILA: Iz Indije poročajo, da so se pojavili v Kalkuti primeri kuge. — V Grčiji se nadaljuje ofenziva vladnih čet proti komunističnim tolpam, ki se umikajo, da bi se izognile odločilnemu spopadu. — Ugledni ameriški list Sunday Star piše, da bi v Italiji komunisti utegnili poskusiti državni udar, če bi pogoreli pri volitvah. Zato je treba pripraviti za tak primer primeren odgovor — silo. V nasprotnem slučaju bi komunisti utegnili zavojevati Italijo in celo Francijo. To pa bi pomenilo neizogibno vojno, ker hoče zahod ostati pri življenju. — Ameriški letalski general Doolittle je izjavil, da bo bodoča vojna značajna vojna na velike razdalje. Atomske bombe bodo glavno orožje. — Američani hite s pošiljkami orožja za Turčijo. — Čangajška so ponovno izvolili za predsednika kitajske narodne zbornice. — Skupščina Združenih narodov nadaljuje razpravljanje o palestinskem vprašanju. — Bivšega predsednika in vodjo slovaške demokratske stranke Jana Ursinija so uredniki pod obtožbo »izdajstva«, ker se je upal kritizirati komunistično nasilje nad svojim narodom. — Južnoafriški ministri predsednik maršal Smuts je pozval svet, naj se strne v borbi proti mrčim silam totalitarnega komunizma, ki ogroža krščansko civilizacijo. — Američani so izvršili nov poskus z atomsko bombom na nekem daljnem otoku sredi Tihega oceana. Doslej še ni prodrla v javnost niti najmanjša vest o podrobnostih poskusa. — Norvežani se boje, da bi sovjeti tudi njim predlagali sklenitev prijateljske pogodbe. Zaenkrat se na moč oborožujejo, da bi se bolj uspešno upirali temu »prijateljstvu«.

20. APRILA: V Londonu se nadaljujejo razgovori o nemškem vprašanju med zastopniki Združenih držav, Anglije, Francije in držav Beneluxa. Glavna točka je ustanovitev osrednje vlade za nemška zahodna področja. — Bivši angleški zunanji minister Eden je pozval zahodne sile, naj začno vendar enkrat z odločnejšo politiko proti sovjetom. — Iz Argentine so začeli izganjati nezahodljene tuje — levičarje. — Iz Slovenije in Madžarske poročajo o novih procesih proti raznim osebam, ki jih dolže špijonaže v korist zahodnih sil. — Pri volitvah v Italijo so komunisti doživeli najhujše razočaranje v tako imenovanim italijanskem Stalingradu — milanskem predmestju Sesto San Giovanni, kjer so šli delavci v množicah voliti stranko demokristjanov. — Posebni Trumanov odposlanec Miron Taylor je izrazil svetemu očetu čestitke k zmagi krščanskih načel pri volitvah. — Bivši francoski zunanji minister Delbos tako komentira izid italijanskih volitev: Najtežji poraz svetovne komunistične partije po vojni. Vse kaže, da bo lahko prišlo do demokratske vlade brez fašistov in brez komunistov. — Bivši podpredsednik češkoslovaške narodne zbornice David je pobegnul iz domovine in se zatekel na ameriško področje v Nemčiji.

Ameriška širokosrčnost

Ameriški list »Louisville Courier« je pred kratkim objavil članek z naslovom: »To se ne bi bilo moglo zgoditi v Beogradu.« Članek pravi med drugim: Čisto pravilno je, da so na konferenco o mednarodnih odnosih, ki jo je v Louisvilleju priredila zasebna skupina vzgojiteljev iz južnega dela Združenih držav, povabili tudi jugoslovanskega veleposlanika Savo Kosanoviča. Prav je, da se je on odzval vabilu in govoril. To dokazuje globoko razliko med svobodo mišljenja in izražanja v Združenih državah ter med kontroliranim mišljenjem ter izražanjem v Jugoslaviji. Kar je govoril g. Kosanovič, je namreč zanimivo potvarjanje dejstev, ki služi komunističnemu totalitarizmu. Njegovo stališče je skrajno neprijazno za način vladanja v Združenih državah. Kljub temu je mogel g. Kosanovič popolnoma svobodno govoriti

na javnem sestanku. Sestanka se je mogel udeležiti vsakdo, ki je hotel slišati Kosanoviča. Kaj takega se ne more zgoditi v Jugoslaviji, Sovjetski zvezi ali kateri koli drugi vzhodnoevropski državi, ki je pod komunistično kontrolo. Tudi Henry Wallace je že na podoban način dramatično dokazal, da je v Združenih državah zagotovljeno popolno uživanje svobode, saj je govoril proti politiki vlade Združenih držav. Govoril je namreč prav tako, kakor je govoril g. Kosanovič. Taka nelojalnost bi bila nemogoča v vsaki komunistični državi. Tam so opozicijske stranke obsojene na molk. Kdor si tam upa dvigniti režimu nasproten glas, mu grozi obsodba na smrt. Tako je n. pr. komunistična policija na Češkoslovaškem samo prejšnji teden zaprla 46 oseb zaradi »protidržavnega delovanja«. Češkoslovaško notranje ministrstvo je ukazalo, da mora biti odpuščen vsak

javni uradnik, ki misli drugače kakor nova komunistična vlada. Nastop g. Kosanoviča nas tako opominja na širokogrudnost, katero nam nudi naša demokracija v primeru s sistemom potlačene svobode mišljenja, ki vlada v njegovi domovini.

Sovjeti odvažajo tovarne iz Nemčije

Ameriški list »Wall Street Journal« poroča o nenadnem pospešenem odvažanju tovarn ter drugih industrijskih naprav iz sovjetskega zasedbenega področja v Nemčiji. List piše, da je to pospešeno delovanje dokaj čudno, ker je proizvodnja vseh tovarn, ki jih zdaj razdirajo in odvažajo, itak šla v Sovjetsko zvezo. Ljudje menijo, da želijo sovjeti spraviti te tovarne na varno v notranjost Sovjetske zveze za primer, če bi Nemčija postala bojšče. Ta razlaga je verjetno pravilna. Temu lahko dodamo še, da imajo sovjeti s tem še druge namene. Tako hočejo onemogočiti, da bi vzhodni Nemci zapadli skupinjam sodelovanjem v evropskem obnovitvenem načrtu. Verjetno še več milijonov Nemcev na vzhodnem področju upa, da bo mogla Združena Nemčija nekoč obnoviti svoje gospodarsko življenje. Sovjeti hočejo vzhodno Nemčijo za daljšo dobo popolnoma priključiti na svoj sistem, jo oropati industrije ter tako lažje vključiti v železno zaveso. List nadaljuje: V tem je za šestnajst držav zahodne Evrope opomin, naj pohitijo z gospodarsko združitvijo ameriškega, britanskega in francoskega zasedbenega področja in naj se ne bojijo, da bi jim mogla močna Nemčija škodovati. Razumemo bojazen Francozov, da bi se Nemci spet oborožili, če bi imeli priložnost. To je seveda treba preprečiti, toda ne tako, da bi šestnajstim milijonom Nemcev onemogočili življenje. Edina možnost za življenje teh Nemcev pa je v proizvodnji in izvozu.

Nemci ne bodo mogli v nedogled živeti od miloščne zahodne poloble.

Konferenca o Nemčiji

V Londonu se je pričela konferenca zahodnih držav o Nemčiji. Nobenega upanja ni več, da bi mogli v doglednem času računati na združenje Nemčije. To upanje je splavalo po vodi v decembru lanskega leta na sestanku zunanjih ministrov v Londonu in radi sovjetskega delovanja, ki se dosledno drži načela, katerega so sovjeti zavzeli takrat v Londonu. Za zahodne velesile je postalo nujno potrebno, da določijo svojo politiko glede zahodne Nemčije in združijo tri zahodna področja v enotno organizirano celoto.

Danes ni več nikogar v Nemčiji ali izven nje, ki bi dvomil, da so sovjeti pripravljani, da na svojem področju ustanovijo nemško vlado, kadar se jim zljubi. Naj bodo dogodki kakršni koli, sovjeti bodo hoteli zvrniti krivdo za to na zahodne države. Zato je tudi vseeno, če Zahod sprejme zdaj polovične ali pa celotne korake. Z odlašanjem ne bo ničesar pridobil, veliko pa bo pridobil, če bo dal nemškemu ljudstvu na zahodu večjo besedo pri njegovi obnovi. Doslej so bili Nemci na zahodu brezbržni in nezaupljivi. Odklanjali so odgovornost, ker je bil njihov položaj dvomljiv. Naša naloga je, pravi ugledni londonski dnevnik »Times«, ne le da jim vrnemo samozaupanje, temveč veselje do dela in vero v svobodo. Zagotoviti moramo ne le pospešeno ter učinkovito reorganizacijo zahodnih področij, da ne bodo podlegli pritisku in propagandi in tako postala zavezniška sila novega napadalca, temveč moramo zagotoviti, da bodo nemška zahodna področja v lastnem interesu delovala proti morebitnemu novemu napadalcu ter za evropsko obnovo ter evropski mir.

Trst in komedija s plebiscitom

(Nadaljevanje s prve strani)

postala usodna pri nadaljnjem razvoju dogodkov v Trstu.

Zato so se zavezniki naslonili na italijanski element v tržaškem mestu. Italijanski ekstremisti in šovinisti so pričeli dvigati glave, povežali so se z begunci iz Istre in Reke in pričeli so gonjo proti vsemu, kar je slovaškega pod pretevo, da se bore in maščujejo nad slavokomunisti. Ti ljudje nočejo razumeti, da Titov komunizem ne preganja istrskih Italijanov, ker so Italijani, ampak samo zato, ker so antikomunisti. Nešteti politični procesi po Sloveniji so temu najboljši kriček dokaz. In če bi italijanski komunisti zavladali nad Istro, bi se istrskim Italijanom gotovo še hujše godilo. Politiki teh gospodarstev je hotè ali nehotè nasedla tudi zavezniška vojaška uprava, ko je nedavno predložila ponovno priključitev Trsta in ozemlja k Italiji.

In končno je hotela Lega Nazionale podpreti z nekimi plebiscitom ta zavezniški predlog.

Pa oglejmo si nekoliko ta plebiscit 195 tisoč ljudi, ki je dal tako presenetljive rezultate. Lega je računala: Trst ima okrog 270 tisoč prebivalcev. Če zapišemo 195 tisoč, bo to še vedno opravičljiva številka, ker pustimo Slovence, Hrvatov, Nemcem, Furlanom, Grkom, komunistom in neodvisnežem kar 75 tisoč

enot. Pa jih je navdušenje zapeljalo na opolzko pot številke. Podpisovanje je bilo nekontrolirano, privatno in je s tem izgubilo vsako svojo veljavo in moč. Za veljavnost podpisa je potrebna tudi zrelost osebe; zato se pritegujejo k takim plebiscitom le osebe nad 18 let, to je 70% tržaškega prebivalstva. Pri 270.000 je nad 18 let število Tržačanov približno 190.000. V tem številu so vštetii vsi Italijani, Slovenci in Slovani in druge narodnosti vseh strank in naziranj. Ako bi bili vsi Tržačani, stari nad 18 let glasovali za Italijo, Slovenci in Italijani in independentisti in vsi komunisti, ne bi bili zbrali 195 tisoč podpisov. Od kod tedaj 195.000 podpisov za Italijo?

Postavljamo v razmišljanje zapadnim zaveznikom ravno kar skovani »plebiscit«. In končno, koliko je bilo pravih Tržačanov, ki je za Italijo glasovalo? Te ga ne povedo gospodje, ki so podpisovanje vodili, ker jim to gotovo ne bi šlo v račun. Gotovo pa je, da so za »plebiscit« podpisovali vsi uradniki in uslužbenci, ki so se po 1919 v Trstu naselili, tedaj netržaški elementi. Tako se klavno konča komedija o »plebiscitu«. Zavezniška uprava pa ima moralno dolžnost, da poroča svetu resnico o tem »plebiscitu«, da ne bo svet v zmoti mislil, da je 195.000 Tržačanov dalo za Italijo svoj podpis.

Zemljepisno - gospodarski položaj Trsta

Trst je izhodna luka na morje, kamor teži vsa Slovenija in del Hrvatske, Avstrija, Češkoslovaška, južna Nemčija in del Poljske in zapadna Ogrska, tja do galskih petrolejskih vrelecev. Vse to obsežno ozemlje, večje kot vsa Italija, teži na Trst in nujno potrebuje to severno jadransko luko za svoj gospodarski razmah. Le s potjo preko Trsta se izogneta srednjeevropska industrija in trgovina nemškim lukam, nemški trgovinski in industrijski špijonaži ter nemški konkurenci in se zmanjšajo prevozní stroški in prevozní čas na najmanjša razmerja. Preko Trsta je šla skozi 200 let, vse do prve svetovne vojne, vsa srednjeevropska prekomorska trgovina. Tod je najkrajša pot v srednji in daljni Vzhod, v Afriko, Avstralijo in Polinezijo. Preko Trsta je hodila pred prvo svetovno vojno angleška pošta za ves vzhodni in severovzhodni del angleškega cesarstva in Trst je izhodna točka za angleški pomorski kabel proti vzhodu.

Miljskega hriba do Barkovelj in branijo ves Miljski zaliv in tržaško pristanišče. Trije teh valolomov, ki spadajo med največje na svetu, so bili zgrajeni šele pred prvo svetovno vojno. Privlačnost tržaškega pristanišča so njegova velika in praktična skladišča v stari luki od centralnega kolodvora do Barkovelj in v novi luki pri sv. Andreju, s silosi, hladilnicami, s stalnimi plavajočimi dvigali, z ladjedelnico in z doki. K Trstu spadajo z njegovim zaledjem štiri železniške proge: Trst - Ljubljana - Dunaj in Budimpešta; Trst - Jesenice - Celovec - Linz - Praga; Trst - Videm - Trbiž - Solnograd - južna Nemčija; Trst - Reka - zahodni Boskan. Srednja Evropa je potrebovala tržaško luko in zato je takratna stara Avstrija (Slovenija z Julijsko krajino in Dalmacijo, Češka, Moravska in Šlezija, današnja Avstrija ter Galicija in Bukovina) potrošila težke milijarde zlatih kron za njegovo zgraditev, opremo in izpolnitev njenih železniških zvez z zaledjem.

la teh krajin, ni potrebovala Trsta in Reke, ker so njena velika pristanišča Benetke, Genova in Neapelj v polni meri zadostovala za njene potrebe. Prepustitev Julijske krajine Italiji je bila ena onih velikih gospodarskih zablod, ki jih je sankcioniral versajski mir ob razmejitvi. Srednja Evropa je bila odrezana od svojih jadranskih luk in te so izgubile svoje zaledje, ki se ni moglo kljub vsem poskusom z različnimi tarifami (jadranska tarifa) sprijazniti z italijanskim gospodarstvom na severnem Jadranu. Italijanske nove upravne metode so ostale tuje duhu srednje Evrope, njeni trgovini in prometu, njenim trgovskim običajem in navadam. Od tod beg srednjeevropskih (jugoslovanskih, češkoslovaških, avstrijskih) trgovinskih in industrijskih podjetij in bank iz Trsta in Julijske krajine. Od tod propadanje tržaške trgovine in pomorskega prometa z neizogibnim padcem prejšnjega gospodarskega blagostanja in življenjskega štandarta v Trstu in Julijski krajini.

Trst in Jul. krajina — enota

Ali je še mogoče vztrajati po sedanji svetovni vojni pri tako usodopolni zmoti, kakršna je bila z gospodarskega stališča nastala z italijansko aneksijo Julijske krajine in Trsta? Trst in vsa Julijska krajina spadata po svoji legi, po svojih tradicijah, po svojih gospodarskih interesih k srednji Evropi in NE k Italiji. Zato mora biti Trst samostojen, ako že ne združen politično s svojim naravnim zaledjem, kajti drug na drugega sta navezana, drug od drugega odvisna. To je neizogibna posledica njegove zemljepisne lege in to je gospodarski postulat, brez katerega ni mogoča upostavitvev gospodarskega ravnotežja in blagostanja v tako važnem predelu srednje Evrope, ki je težišče njenega prometa in njene preko-morske trgovine in kjer se stikajo slovanski, romanski in germanski svet.

Le s samostojnostjo bo zasiguriran Trstu naravni gospodarski razvoj, ki je bil pretrgan pod fašistično vladavino. Tedaj se bo zopet povzpelo na višino prvega evropskega tržišča za kavo, sladkor, les in kolonialno blago in se bo razvil v največje industrijsko središče srednje Evrope. Trst se bo uvrstil tudi med največja sredozemska pristanišča.

Italijanski 25 letni eksperiment se je razbil na dejstvo, da tvori Trst s svojim srednjeevropskim zaledjem nerazdružljivo zemljepisno-gospodarsko celoto. Ta celota je pogoj za gospodarski, socialni in kulturni napredek vsega ozemlja od Jadranskega morja pa tja do Krkonosov.

Za to je pa predpogoj: popolna gospodarska in politična samostojnost Tržaškega svobodnega ozemlja in popolna neodvisnost od sosednih držav, Jugoslavije in Italije, kakor je bila zamišljena na mednarodni konferenci. Do danes ni Trst poznal te samostojnosti in neodvisnosti. Zato je zmotno trditi, da je samostojen Trst življenja nezmožen. Dajte Trstu popolno samostojnost, absolutno varnost, razširite njegove meje — in potem bo Trst pokazal, da je vreden naslednik onega Trsta, ki je prenehal z šentžermansko mirovno pogodbo 1919.

21. APRILA: Mednarodna organizacija za begunce je doslej poskrbela za nov dom 125.370 razseljenim osebam. — Položaj v Berlinu je še nadalje napet. Po dogledno je na Dunaju. — Sveti oče je poslal svoj apostolski blagoslov vsem grškim družinam, ki so postale žrtve nečloveške geriljske vojne. — Ameriški izgledi za letošnji žetev so izredno ugodni. — Skupini Nennijevih socialistov, ki so se pri volitvah zvezali s komunisti, grozi nov razkol. — Del britanskih čet bo ostal v Palestini tudi po 15. maju, ko preneha britanski mandat. — Winston Churchill je čestital Italiji, da se je dokončno odločila za krščansko civilizacijo in zahodno demokracijo. Poudaril pa je, da v Evropi ne bo nikdar miru, dokler bo v

katerem koli delu tega kontinenta vladala komunistična partija. — Na panameriški konferenci so delegati Združenih držav, Brazila, Čila in Peruja predložili energično resolucijo za uničenje vsake prevratne delavnosti komunistične partije. — Namestnik ameriškega zunanjega ministra Lovett je na tiskovni konferenci izjavil, da ni pričakovati, da bodo Združene države same ali v zvezi z drugimi silami delale za vrnitev Trsta Italiji, če Sovjetska zveza tega predloga ne bi odobrila. — Glavni stan arabske vojske trdi, da se v vrstah židovskih čet borijo tudi sovjetski vojaki. — Iz Berlina poročajo o nadaljnjih ugrabitvah civilnih oseb. Sledovi kažejo kot po navadi na vzhod.

Zopet »krvava rihta« v Ljubljani

PROCES PROTI BIVŠEMU NARODNEMU POSLANCU MIRKU BITENCU IN ENAJSTORICI SOOBTOŽENCEV

Z blatenjem Slov. dem. zveze naj bi proces poživil razpadajočo komunistično Demokratično fronto v Italiji

BOLNA DRŽAVA

Pripombe k političnim procesom

V treh letih obstoja Titove države smo doživeli nešteto političnih procesov, ki so bili naperjeni proti domoljubom neoporečene preteklosti, kot so bili Drag. Jovanović, nadškof Stepišac, general Mihajlovič, dr. Krek, Nagode in Furlan in drugi. Procesi so se vršili v Srbiji, na Hrvaškem in v Sloveniji. O večjih je poročalo časopisje zelo obširno. Bilo pa je tudi nešteto manjših, o katerih so novinarji pisale čisto na kratko ali pa o njih sploh niso poročale. Koliko ljudi pa je izginilo brez procesa, t. j. po administrativni poti, to ve samo policija, ako sploh vodi statistiko svojih žrtev.

Edina krivda vseh teh ljudi je bila ta, da se niso strinjali s politiko režima, da so odkrito povedali svoje mnenje, da so si upali celo kaj napraviti proti krivičnemu režimu. Za to so dobili strašne kazni: smrt, desetletno ječo ali pa desetletno let prisilnega dela.

Krivična kazen rodi odpor

Človek bi sodil, da bo po takih eksemplarističnih kaznih vsak odpor ponehal, da bo vsak trpeči Titov podložnik zaklenil svoje trpljenje v srce in vdano čakal dneva odrešitve. Temu pa ni bilo tako. Odpora nobeno nasilje ni moglo zlomiti in vedno znova se najdejo ljudje, ki jih obupno duševno in telesno suženjstvo, v katerem živijo, pripravi do tega, da kakor koli poskušajo izboljšati svoje stanje, da začno misliti, kako bi se ta satanski režim zrušil. V tem dejstvu moramo iskati razlogo za vedno bolj rastoči odpor proti režimu.

Dajte svobodo!

Iz tega dejstva pa lahko tudi sklepamo, da v državi pod rdečo zvezdo nekaj ni v redu. Ako se državljanji kljub smrtnim obsodbam še vedno aktivno upirajo režimu, potem je jasno, da je zanje ječa ali smrt še vedno boljši del, kot pa so pod svetlim soncem sužni dnevi. To pa pomeni tudi, da je država bolna, težko bolna. A bolan ni narod, ki tvori podlago države; nosilec bolezenskih bacilov je vladajoča stranka, je komunistična partija. In komunistična partija zavestno ne pusti, da bi država okrevala, ker bi je sicer ista partija ne mogla več izkoriščati, ker bi hitro dogospodarila. Naj le pustijo komunisti v Jugoslaviji svobodno udeležbo pri volitvah tudi današnji opoziciji, pa bodo videli, ako bodo lahko vladali še en dan potem, ko bo izid volitev razglašen, ali jih ne bo marveč resnična ljudska volja odpihnila kot suho listje, ali ne bo pometa na svojati, ki trdi, da predstavlja državo in domovino.

Izkoriščevalci

Domovina! Da, domovina je nekaj velikega, lepega, svetega. Silna, brezmejnja je. Ni ga človeka, da ne bi čutil te veličastne resničnosti. Domača hiša, družina, domači kraji! Kdo je tako pokvarjen in brezčuten, da bi jim mogel škodovati! Še pred leti bi na to vprašanje mirno lahko odgovorili, da ga ni takega človeka. Danes je seveda drugače. Ljudi, ki škodujejo domovini, je precej. Le pogledajte, kaj so rdeči napravili iz Slovenije in Jugoslavije! Prej je bilo tam blagostanje, svoboda, cvetoča kultura, ki je dosegla evropsko višino. Pa danes? Lakota, suženjstvo, kulturna puščava, koncentracijska taborišča in prisilno delo. Nekdo je moral prizadeti to neprecenljivo škodo. Kdo je to zakrivil, ako ne sedanjna rdeča vlada. Kdo je torej škodljivec in izdajalec: ali tisti, ki dela škodo, ali oni, ki stremi po izboljšanju?

Domovina — sveta zadeva

Tudi ni vsak režim predstavniki domovine. Domovina lahko predstavlja le vlada, ki izide iz svobodnih volitev. Če bi bil vsak režim predstavniki domovine, bi morali po nujni, neizbežni logiki priznati isto lastnost tudi nacizmu in fašizmu. Ali bomo smatrali za izdajalce Nemčije ljudi, ki so se borili proti Hitlerju doma in v inozemstvu? Ali komunisti smatrajo za izdajalce Italije Togliattija, ki je v Rusiji delal proti fašizmu? Prav zato niso izdajalci domovine ljudje, ki se borijo proti komunizmu. Ti ljudje so bojevniki za sveto stvar svobode in demokracije. Resnični izdajalci so komunisti.

Za nepristranskega opazovalca je jasno, da so vsi procesi proti tako zvanim »izdajalcem in vohunom«, ki so se vršili zadnja leta v Jugoslaviji, izrazito političnega značaja. Tudi delo vseh obtožencev je izrazito politično delo, ker se v njem izraža odpor proti režimu suženjstva. V delo političnega odporiškega boja pa spada tudi zbiranje vesti o nasprotniku in njegovih moči ter naklepih. In ali moremo trditi o obtožencu, ki si je moral izposoditi srajco, če je svojo edino hotel dati v perilo, da je podlež in prodavec, ki je delal samo za denar, ako pa si ni kupil niti najpotrebnejšega, čeprav je priznal, da je razpolagal z večjimi zneski? Zato treba strogo ločiti procese, ki jih komunistični režim v Jugoslaviji označa za vohunške, samo zato da opraviči pred svetom svoje preganjanje političnih nasprotnikov, od vohunskih procesov za denar.

Zlonamernost

Vse te razprave so oddajali po radiu. Poslušalci radija, ali ste opazili zanimivo dejstvo? Kadar je kak obtoženec podal ali hotel podati odločno, načelno, protikomunistično izjavo, so oddajo prekinili. To nam dokazuje, da se je bledi strah pred resnico tako globoko zajedel v strahopetna srca sedanjih gospodarjev, da kar trepetajo pred njo.

Prozorni namen procesa je tudi ta, da se potegnejo v blato vse zdrave demokratske sile tostran železne zavese, zlasti »Slov. demokratska zveza« v Gorici in Trstu. Za pošteno javnost naj zadostuje izjava, da »Slov. demokratska zveza« v Gorici in Trstu nista imeli nobenega opravka z ljudmi, ki so bili obsojeni v ljubljanskem procesu. Za komunisti pa je vsaka izjava preveč, kajti komunist verjame samo to, kar mu predpiše partija.

RAZPRAVA

V ponedeljek 12. aprila se je pričela razprava. Komunistični tisk je že par dni prej pripravil javnost na novo senzacijo in jo ščeval proti obtožencem. Prostor nam ne dovoljuje, da bi se spuščali v podrobnosti, zato se bomo omejili na kratek opis razprave, ki je trajala pet dni. Podčrtali bomo samo ona dejstva, ki dokazujejo, kako je bil proces nalašč uprizorjen ravno v tednu pred volitvami v Italiji. Komunist se ne zdrzne pred nobenim sredstvom. Zlorabi tudi dvorano, kjer gre za življenje in smrt obtožencev, če lahko lopovsko zamahne proti političnim nasprotnikom.

Razprava se je vršila pred kazenskim sodnim zborom vrhovnega sodišča za Slovenijo. Predsednik je bil dr. Matej Dolničar, član dr. Ludvik Gruden in Rihard Knez, zapisnikar dr. Hinko Lučovnik. Obtožnico je zastopal javni tožilec Vlado Krivec s pomočni-

kom Martinom Zalikom. Obtoženci: Mirko Bitenc, profesor; Radivoj Rehar, novinar; duhovnik Marijan Dokler in Vinko Zor; inž. Ciril Dimnik, Aleksander Zekar, Albin Sirk iz Koroškega, Marija Kerne, Marija Kriznič, Jožica Bitenc, Alojz Krek in Janko Soklič.

Prvi dan je bila prečitana obtožnica, ki očita obtožencem, da so sodelovali s tujo vohunsko službo, da so bili v ta namen povezani z dr. Krekom, Vauhnikom in tujimi obveščevalnimi službami v Gorici in Trstu. Po njih navodilih so zbirali podatke o jugoslovanski vojski, organizirali vojaške oddelke in pošiljali v inozemstvo poročila. Naslanjali so se na Slov. dem. zvezo v Trstu in Gorici, na vojne zločince v Senigaliji in na višje častnike italijanskih oboroženih sil.

Drugi dan, 13. t. m., se je začelo zasliševanje Marije Kerne, Mari-

jana Doklerja (letak: Katoličani naj volijo v skrinjico brez liste, ker nobena kandidatna lista ne jamči, da bi branila vero); letak: dr. Maček jugoslovanskim vojakom), Vinka Zora (sestanki z Bitencem, Doklerjem), Radivoja Reharja (že pred vojno špijon, sedaj nadaljeval, zveze z Bitencem), Cirila Dimnika (poročila, zveza z dr. Pandekovičem v Zagrebu, članom Intelligence Service), Mirka Bitenca (Razgovori z Američani in Angleži, Krek dal pripravilo za »Berlino«, zveze s Kacinom in z CIC.

Tretji dan, 14. t. m. se nadaljuje zasliševanje g. Bitenca, katere mu se podtika, da je delal z Gestapom, poveljstvo nad slovensko legijo, borba proti partizanom, smrt dr. Demšarja in dveh aktivistk. Dalje, da je prodal Nemcem ujetje angleške letalce, sodelovanje z obtoženim Krekom na Gorenjskem pri domobranstvu, zveze z Glušičem, Glušič vojska, Bitenc špijonaža, vse z odobrenjem slovenskega narodnega odbora v Rimu.

Tudi četrty dan 15. t. m. je bil zaslišan Bitenc. Na vrsti so bile zveze s Sirkom, sistem organizacije v Ljubljani, brošure o Jugoslaviji, »Slovenici v dobi okupacije«.

Dne 16. t. m. je bila izrečena sodba. Prej je govoril javni tožilec Krivec, potem branilec in obtoženci, ki so večinoma vse priznali.

Sodba: Mirko Bitenc in Janko Soklič na smrt z ustrelitvijo, Radivoj Rehar, Aleksander Zekar in Alojz Krek na dosmrtno prisilno delo, Albin Sirk na 20 let, Marijan Dokler na 18, Ciril Dimnik 14, Vinko Zor in Marija Kerne na 8, Marija Kriznič 3 in Jožica Bitenc na 2 leti prisilnega dela.

Zagovorniki imajo »svobodno« besedo

Ko so zagovorniki zaključili svoje obrambne govore, se je dvignil državni tožilec in izrazil svoje začudenje in ogorčenje nad izjavo nekega zagovornika, češ, da je bil prestopke njemu zaupanega obtoženca malenkosten. To je odvetnika tako zadelo, da je ves zaskrbljen za lastno varnost začel z obrambo, ki se ni nanašala več na obtoženca, ampak na njega samega.

»Izbrano« občinstvo

Pri procesu je bilo navzoče skrbno izbrano »občinstvo« sestojelo seveda samo iz preizkušenih komunistov. Ti veterani, ki naj bi predstavljali slov. ljudstvo, so ob razglasitvi smrtnih obsodb navdušeno in dolgo plaskali. To se ni dogajalo niti pred fašističnim »Tribunale speciale«, ki ga nekateri naši ljudje dobro poznajo. Sicer okrutni fašisti so smatrali, da je smrt nekaj vzvišenega in so razumeli, da tak nastop ni vreden dostojnega človeka.

Satanska zloba

Pri vseh velikih političnih procesih, ki jih komunisti vprizarjajo svojim nasprotnikom, se ponavljajo glavni obtoženci nastopajo kot slabiči, mevže. Na nam nedoumljiv način priznavajo svoja dejanja, klepečejo o svojih sodelavcih in končno obžalujejo svoje postopanje. To smo s strmenjem opazili pred leti pri vseh procesih proti Stalinovim tekmecev v Moskvi ter doživljamo v zadnjih letih pri procesih v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani v Titovini. Tudi pri Bitencem procesu v

Ljubljani se je pripetilo nekaj sličnega. Srečali smo marsikoga, ki je očitaje zmajal z glavo in obsodil: Bitenc preveč govori. O teh priznanjih in kesanjih glavnih oseb, ki so vedno znane, ugledne osebnosti, se je že mnogo govorilo in veliko pisalo.

Jasno je, da je velik revež, kdor pade Ozni in njenim sodiščem v roke. Njeno vrhovno načelo je brezdvomno: pod nobenim pogojem se ne sme dopustiti, da bi se kdor koli, ki je pred njeno sodbo, prikazal javnosti kot značajan mož, junak, mučenik; vsakega je treba zmrvti, pomižati, da jeclja, izpoveduje, se skesano obtožuje in prosi za oproščenje. Iz moža je treba napraviti figovca.

Kako se to napravi, ne vemo, ne poznamo postopka, vemo pa vsi dobro, da se na duševno stanje da vplivati od zunaj. Alkohol in kokajina vplivata po svoje na razum in ga začasno omračita in zblodita. So pa še razna druga sredstva, strupi, mamila, obsevavanja, — ki oslabijo in izpridijo naš razum in spremenijo duševno razpoloženje, ga zrušijo ter spravijo iz ravnovesja, da človek ni več prisoben in nima več samega sebe v oblasti. S satansko zloba so krvniki oropali žrtve jasne zavesti, jih zastrupili, jim zlomili voljo in jih duševno ohromili. Tem nesrečnikom ne smemo delati očitkov radi besed in dejanj, ki so jih zakrivil v boleštnem, nenormalnem stanju pred komunistično »krvavo rihto«. Soditi jih moramo po njihovih delih in ciljih, preden so prišli v peklenske klešče, ohraniti jih v svetlem spominu ter spodbujati zlasti mladino, da sledi njihovemu zgledu. To so naši narodni junaki, ki so bili vedno pripravljeni žrtvovati vse za svoj narod.

Proti »Demokraciji« in Slov. dem. zvezi

Komunistično vrhovno sodišče v Ljubljani je hotelo poseči v volivni boj v Italiji. V ta namen je izrabilo proces proti g. Mirku Bitencu in njegovim prijateljem, zato so se razprave vršile nalašč ravno v dneh tik pred volitvami. Ker se je »Demokracija« odločno izjavila proti glasovanju za komuniste, je vrhovno sodišče v Ljubljani nameno ma prikazovalo sodrudičke o k o l i »Demokracije« in »Slovensko demokratsko zvezo« v Gorici in Trstu kot povezane z g. Bitencem.

Potek procesa je bil že v naprej natančno načrtan med ljubljanskimi krvniki in slov. komunisti iz Italije, ki so bili v važnem trenutku volitev v Italiji zelo zaskrbljeni in so rabili pomoč. »Slovenska demokratska zveza« ter imena odličnih zavednih Slovencev v Gorici naj bi bila vpletena v proces, tako da bi slov. ljudstvo na Goriškem izgubilo orientacijo in prevzelo od strahu pred komunisti vilolo »Garibaldijska«, ki je danes simbol njih »slovanstva«. Zavest, da je »Slov. dem. zveza« v Gorici danes edina slov. politična organizacija, ki je v vsakem oziru neodvisna in stojijo vsled tega visoko v očeh slov. ljudstva, je tukajšnje komuniste spravilo iz ravnotežja. Zato je bilo nujno

potrebno udariti po »Zvezi« in njenih voditeljih. No, in res »sodniki« v Ljubljani so šli zvesto na roko. Na mizi pred seboj je imel sodnik stalno imena nekaterih goriških Slovencev, ki jih je dobil iz Svetogorske ulice in te je neprestano vpletal v razgovor z obtoženim Bitencem. Namen je bil prozoren. Komentarji tukajšnjih komunističnih listov so potem to spopolnili in dodali še to, kar sodnik prav ni mogel storiti, če je hotel vsaj nekoliko ohraniti videz, da igra vlogo »sodnika«.

»Slov. dem. zveza« in »Demokracija« nimata namena podcenjevati delo narodnih borcev za svobodo, kratiti njihove zasluge ter tajiti mučenišvo komunističnih žrtev. Nasprotno, če je »Demokracija« vžgala v srcih zavednih sinov slovenskega naroda ogenj ljubezni do svobode in jih navdušila za borbo proti komunizmu, zatiralcu naroda, je to v ponos Slovenski demokratski zvezi in »Demokraciji«.

V torek 20. t. m. so v Ljubljani začeli s procesom proti skupini partijcev, od katerih so nekateri zavzemali visoka mesta, ki jih ravno tako dolžijo vohunstva. Zakaj niso proti njim razpravljali pred volitvami? Zato, da ne bi pokazali tik pred volitvami v Italiji, da že sami partijci sprevidevajo strašno zmoto in krivico absolutističnega komunističnega režima, kar gotovo ne bi ugodno vplivalo na slovensko komunistično kandidaturu v Italiji.

Nagode - Bitenc - Ozvald

Ni procesa, ki bi se vršil v Ljubljani, da ne bi imel opravka s »špijoni«. In to redno, špijoni dveh »ekspozitur«: med vojsko špijoni gestapa, po vojski špijoni »zapadne velesile«. Nagodetov proces — prvi večji proces po »vojnih zločinih« — je sicer pustil marsikatero stran neosvetljeno in sami stoddstotni titovci so malo čudno buljili oči v zagonetko, kako neki bi bili vsi ti zločinci Nagodetove grupe špijoni. Vendar so se kaj kmalu prepričali, da bo že tako, kot je javni tožilec govoril.

Ko smo poslušali tožilca pri Bitencem procesu, se nam kar ni zdelo mogoče, zakaj naj bi se ti ljudje igrali z življenjem samo v korist »tuje velesile«, ki jih sploh plačevala ni! Sedaj pa, — krona — poslušamo zopet rablja Krivca, kako hoče prepričati samega sebe in javnost, da Ozvald, Diehl in tovariši, »so« sodelovali s gestapom na ta način, da jih je ta poslal kot tajne agente v razna koncentracijska (!!) taborišča, kjer so vohunili proti našim internirancem in sodelovali pri množičnem ubijanju interniranih anti-fašistov. Vprašamo rablja Krivca, kje se pri njemu konča tragična in kje se začne komedija. Radi bi vedeli, kako da OZNA ni vse do danes — minula so že tri leta od tedaj! — vedela za »zločine« raznih Ozvaldov? Mislimo, da in tako lahko zavzeti »najvažnejšega« položaja v jugoslovanski industriji (ne smemo pozabiti, da je inž.

Ozvald oče Titovega petletnega plana ne da bi OZNA vedela o dotičnem vse, ne samo kar je naredil, ampak celo, kar je mislil! Ne, tovariš Krivec, tokrat pa vsak slepec vidi, da nekaj ni v redu. Gestapovec ne postane pri vas »gospodarski inšpektor« pri kontrolni komisiji Centralnega komiteja komunistične partije Slovenije in tudi ne Kidričev tajnik. Ali ste ga pa sami vrinili tedaj — kot toliko drugih — v gestapo, kjer naj bi osvajal po partijskih direktivah nekomuniste. Tako se morate zvijati, gospod Krivec, da zakrijete resnico pri teh procesih! Koliko besed, da zameglite dej-

stva. A ne bi bilo lažje povedati resnico, da je Nagodetov proces bil politični proces ljudi liberalne struje, da je bil Bitenčev proces politični proces S. L. S. struje, da je Ozvaldov proces politični proces ortodoksnih marksističnih (vi jo imenujete: trockistične) struje. Vse te grupe niso prodale nikogar nikomu. Edini njihov greh je, da se ne strinjajo s politikom, ki jo vodi danes Titova klika v Beogradu. Da ta politika ne zasleduje proletarskih interesov, nam priča dejstvo, da so stari komunisti, kot Diehl in Ozvald prišli na zatožno klop.

zaprli tudi mojo 65 letno mater, so izrabili proces proti inž. Nagodetu in njegovi skupini tako, da so vpletli ta primer, kjer so hladno in cinično obsojencem javno priznali svoj delikt, z besedami in izgovorom: »Iz zaporov pobegli špijon tuje imperialistične veselišča«. Kljub temu da so na ta edini način hoteli opravičiti ugrabitev človeka, je vseeno zmagal osnovni čut pravičnosti v gospe Pavli Hočevarjevi, ki je z naravnost stičnim herojstvom dala razumeti vsemu sodišču, da so njeni moralni nazori tisti, ki ščitijo vsakogar, kadar se je nad njim kdo protizakonito spozabil in po njeni morali se štiti človeka tudi takrat, če se je proti človeškim zakonom in mednarodnemu pravu pregrešila sama ljudska oblast.

Ni se še poleg v domovini hrup in scenirane procesa, že je na Primorskem zmagosloven komunistični krotob naznanjal uruganco mednarodnih zločinov: ugrabili so Andreja—Slavkoto Uršiča 31. avgusta 1937. S tem so se bolj potrdili klaverni izbruh moči, ki se sproščajo ob kesanju po zaigrani zapadni meji Jugoslavije.

Z novimi umori, z divjanjem doma, tega dejstva ne bodo mogli nikoli več ne spreminiti, ne skriti, ne zmanjšati. Tudi če bo komunistični tisk zakrčal proti temu majhnemu članku in mi naprtel »kaznivost dejanja, radi katerih sem zasledovan od ljudske oblasti«, jim tudi tisti, ki jim bo verjel, ne bo mogel najti opravičila, da sme »ljudska oblast« zato izvršiti mednarodnopravni zločin.

In če je med čitatelji kdo, ki bi razmišljal, da je izrazoslovlje, ki sem ga rabil pretirano, ali celo morda preostško, naj mi prosti: obravnaval sem dogodek iz časa, ko se je na slovenskem ozemlju pod zastavo Anglije in Amerike, kjer se spoštuje svoboda vere in svoboda prepričanja, pojavila »ljudska oblast« v obliki obojroženih agentov OZNE, ki so me neoboroženega na samotni cesti pobili na tla... in to 8. marca, ko se proslavlja dan žene. Na tako simboličen način je bila od »ljudske oblasti« organizirana počastitev moje matere, ki je nad deset let nosila stebel slovenskega šolstva v Trstu.

Inž. Miran Engelman

Razstava slov. kiparja

V galeriji S. Giusto v Trstu razstavlja od 17. — 30. t. m. svoja dela slovenski kipar, profesor France Gorše.

France Gorše se je rodil leta 1897. v Zamostecu na Dolenjskem. Študiral je kiparstvo na tehnični šoli v Ljubljani in dovršil Mestrovičovo šolo na umetniški akademiji v Zagrebu. Po končanem študiju je živel dve leti v Trstu, potem pa je vse do konca druge svetovne vojne delal v Ljubljani, kjer je imel svojo šolo. Po vojni se je preselil v Trst, kjer poučuje na slovenskih srednjih šolah risanje in umetnostno zgodovino. Gorševa dela so bila razstavljena na v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Gorici, Benetkah in Milanu.

France Gorše razstavlja 32 del, katera je izvršil v Trstu v zadnjih treh letih. Razstavljeni so portreti in figuralne kompozicije, plastike in reliefi v glini in lesu. Razen portretov je snov razstavljenih del povečini religiozna, štirje reliefi pa predstavljajo dogodke iz stare slovenske zgodovine.

Zdi se, da išče evropska kultura po vsaki veliki tragediji, vojni ali revoluciji, svoj izraz v duhovnih vrednotah umetnine, da teži k idealizmu. Po prvi svetovni vojni, v dvajsetih letih tega stoletja, je zajel slovensko likovno umetnost val vprav religioznega spiritualizma. Vendar se zdi, da čas za tako dobo še ni bil dozorel. Ne le pravkar dosežen »višek naturalistične umetnosti in materialistične filozofije, ampak tudi naturalistične tendence velike evropske umetnosti, impresionizma, umetnosti, ki je bila pri Slovencih mnogo delj živa in tvorna, kakor na zapadu, vse to je terjalo bolj organiziran prehod, realizem. V tem času je zaživel v slovenski likovni umetnosti France Gorše. Njegova umetnost je bila realistična od vsega početka. Mestrovičeva stilistika je le za kratek čas zakrivala izrazito realistično voluminozno Gorševovo kiparsko umetnost. Njegov izraz je preprost, ljudskopreprost, a tudi ljudsko-prvinski. Na razstavi v galeriji S. Giusto je Gorše znova potrdil izrazito realistično smer svoje umetnosti.

Razen obeh del v lesu in morda Mislca, ki se tu pa tam spominja na zagrebško šolo velikega Hrvata, je Gorše samonikel.

Velika množina religioznih del pa ni le važna zaradi snovi same, ampak tudi zaradi umetnostnih posebnosti kiparjeve umetnosti. Ta dela so nastala v času trpljenja slovenskega naroda in so izraz globoke krščanske miselnosti. Medtem, ko je sveti Pavel, veliko delo, ena najlepših plastik na tej razstavi, klen realizem, kažejo reliefi, ki prikazujejo staro slovensko zgodovino, odklon k idealizmu. In to ne le po svoji kompoziciji, ki je vezana, ampak tudi po obdelavi telesnosti, ki je skoraj ploskovita. Mnogo pregrdnost in nepravilna bi bila sodba, da pomenijo te in take značilnosti presumerjanje umetnosti Franceta Goršeta. In to tembolj, ker po eni strani religiozna snov sama teži k idealizmu, po drugi strani pa je Gorše v svojih portretih, ki predstavljajo višek, kar je v tej panogi kiparstva dosegel, popoln realist.

Med najlepša dela na razstavi spadajo sveti Pavel, Pietà, Credo, v kompoziciji je odličen Kanj, Abraham pa je i kompozicijsko i oblikovno drzno in zanimivo delo. Zenske glave spominjajo na lirične zasnove mlade Gorševove umetnosti, moška portreta sta pa ena njegovih najboljših tovrstnih del.

Razstava pa ni le prikaz najnovjših del kiparja, ampak je tudi velika slovenska kulturna afirmacija v Trstu. Za razvoj slovenske likovne umetnosti pa je važna prav danes, ko umetnost v Jugoslaviji podlega in hira pod pritiskom komunistične, vodene umetnosti »socialističnega realizma«. Ta umetnost obstoji v poudarjanju vsebine dela, ki naj bo izraz komunističnega tolmačenja človeške osebnosti in je povezana z malomeščansko navno idealizirano obdelavo.

Razstava je odprta vsak dan od 11. do 13. in od 16. do 20. ure. Vstopnina s katalogom stane 50 L.

P. II.

Krona zločina

Tisoči, ki se komunizmu niso uklonili, so bili na razne načine že od vseh začetkov »Osvobodilne fronte«, prevarani in s strelom v hrbet med bitko odstranjeni, v gozdovih likvidirani, z atentati končani, skrivnostno umorjeni, po ječah pokončani, GESTAPU denuncirani, v sužnost odgnani. Skratka, postopoma iz življenja izbrisani.

Priključeni komunistični ideji pa so se rešili le tisti, ki so se izgubili po kotih policijske kariere in temu podobno, ali pa slovenski voditelji in veljaki, možje, ki so to vse spoznali, pa vendar ničesar niso podvzeli, da bi preprečili pokolj in umor, ki je bil največkrat umor njihove, po njih vzgojene mladine, s svojo vdano stjo komunistični partiji smrtne obsodbe še naprej podpisujejo. Pred njihovimi očmi se nadaljuje masa zločinov, sredi največje tragedije primorskega vprašanja in tako rekoč ob potapljanju zaigrane slovenske morske obali. Najbolj žalostna stran naše zgodovine do biva tukaj svoj okvir.

Vsled takih in podobnih primerov, na čast tistih, ki se nikoli niso dali ne prevarati ne ukloniti, vsem, ki so se nasilju uprli, mučeničnikom, ki čakajo sporočila živih, naj bo napisano, posebej še v svetel spomin ugrabljenega Andreja—Slavkoto Uršiča.

Ker sem edini, ki je enako grozodejstvo preživel in ker sem tik izpred žrela krematorija pobegnil, je beseda »dolžnost« pre malo, ko osvetljuje zločin ugrabljanja kot nov način umora na tem koščku slovenske dežele, kjer se stikata zemlja in morje.

Komunistična ideja in njena »ljudska oblast« se ni samo pregrešila, ampak je s smrtnimi skrivnostnimi ugrabljanji postavila krono zločina, in po salomonski sodbi sama pokazala, kdo je resnični morilec našega ljudstva in brezdušni kvartač in hazarder pri morske zemlje in slovenske morske obale. »**Oddelek za zaščito naroda — OZNA**«.

K zgodovini OF bo za vse večne čase pristen zločin OZNE, ki je skrivoma pošiljala agente—morilce čez mejo na anglo-ameriško področje — cono A — ne samo strelnjat, ampak tudi ugrabljat

Slovence, da jih je kasneje po strahotnem mučenju pobijala po ječah.

Dokaz o tem posebnem načinu sem v celoti prinesel kulturnemu svetu 23. maja 1947. Od takrat ni mogoče več zanikati silovitega mednarodnega prestopka »demoskratičnih ljudskih oblasti«, kršitev lastne ustave FRLS in ustave FRLJ in obenem zločin proti najosnovnejšemu dostojanstvu človeka; ugrabitev v temi iz zasede, dejanje, ki ga je že predjamski človek smatral za zločin.

Da ponovimo, zgodba je v kratkem ta: 8. marca 1947. ob deseti uri zvečer so v Svetem pri Komnu na Krasu štirje moški, oboroženi z brzostrelkami, planili iz teme, me pobili na tla, zvezali z žico roke v zapestju in prav tako iz zasede pripeljali avto z označbo S. P. (Slovensko Primorje, op. ur.), me položili vanj in pritisnili revolversko cev na senec. Nekar smo po enourni vožnji, približujoč se meji (Morganovi črti) z ugaslimi žarometi krenili s ceste čez travnik, kjer je Titova obmejna straža brez vsakršnih formalnosti, po dogovorjeni besedi, ne da bi se vozilo ustavilo pustila avto v notranjost cone B (Jugoslavije) in dalje v FRLJ v politične zapore OZNE v Ljubljani.

Zapor je trajal 51 dni, do 29. aprila, po živčno in psihološko preračunanih metodah, do trenutka, ko bi moral biti odveden na dokončno telesno mučenje in smrt... Takrat, ob šestih uri in pet in trideset minut zjutraj, mi je uspelo pobegniti iz zapora, ter po 25 dneh nevarnosti, skozi gozdove in čez hribe dne 23. maja 1947 srečno doseči Morganovo črto, z njo svobodo in pa nov dokaz komunističnega krvopletilja. O tem je napisana posebna knjiga.

Po 23. maju je komunistični tisk molčal kot bi se najmanjša stvar ne bila zgodila. Pokazala pa se je v partiji potreba, da se na nek način odkrije zločin Titovih oblasti pojasni, opraviči, ali vsaj ublaži — nekaj za komunistične navijače, da bodo lahko popadli najbolj neresno trditve in nekaj, kar bi »domači« reakciji» stro upanje in ubilo trepet. Poleg arhiviranja v velikem obsegu, kjer so

KULTURA

Razgovor s pisateljem

„Petega evangelija“

Te dni sem srečal književnika dr. Antona Novačana v kavarni in sva se razgovorila o njegovem najnovjšem pesniškem delu »Peti evangelij«. Zastavil sem mu nekaj vprašanj:

1) Kdaj ste spočeli idejo »Petega evangelija« in zakaj ga imenujete »peti evangelij«?

»Ko sem leta 1941 pobegnil izpod gestapovskega terorja iz Beograda, sem srečno prispel v Jeruzalem. Tiste dni sem silno trpel, trepetal sem za usodo slovenskega naroda. Taval sem po Jeruzalemu in nekoga dne stopil v cerkev Božjega groba. V navalu strahne bolesti srca sem se zgrudil na kolena in ves v solzah prosil in šepetal besede, ki so bile moji prvi verzi o Jezusu:

»Premagal smrt si, Tebi je mogoče! da streš sovražnika, ki smrt nam hoče! Naj pade vsak, ki snuje naš pogin! Store naj čudež Tvoje svete rane, da narod moj, ki zdaj umira, vstane!«

»Tega dne sem odšel ves pomirjen iz cerkve in izoblikoval prvi sonet ciklusa »Jeruzalemski soneti«, ki niso v »Petem evangeliju«. Ker sem za čisto liriko preširok, sem začel sanjariti o večjem pesniškem delu in pri tem razvijal čisto otročjo misel: Če iztrebiš sovražniki Slovence, naj ostane izza nas v slovenskem jeziku knji-

ČITAJTE „DEMOKRACIJO“

ževno delo in predmet tega bodi Jezus, ki ga do danes niso še mogli zatreti in ga tudi ne bodo zatrli do konca sveta... Ze takrat sem spočeti ideji dal naziv »peti« kar pomeni »zapeti«.

2) Koliko časa ste delali na tem obširnem delu in zakaj ste izbrali obliko soneta za svojo veliko epopejo?

»Dial sem na tem delu pet let v Palestini, Egiptu in Rimu, končal sem ga pa v Trstu. Posamezni spevi niso nastali po vrstnem redu kakor so v knjigi. Spev »Čalarni Genij« — čalarni pomeni »slparski« — je n. pr. delo po kapljicah vseh petih let. Oblika soneta pa je po mojem mnenju najbolj dovršena forma poezije, ker je v sebi zaključena enota za izraženo misel filozofa, za satiro, za lirično razpoloženje, da, sonet je lahko novela, pripovedka, dramatični utrinek... Sicer pa jaz nisem izbral in izbral sonet, vse je nastalo samo po sebi, kakor je zdaj v knjigi in kakor je moralo biti!...«

3) Ali bi mogli dati nekaj pojasnila o posameznih osebah, ki nastopajo v »Petem evangeliju«?

»Danes ne več! Mudi se mi! Vzemite knjigo v roke in berite! Berite enkrat, dvakrat in vse vam bo jasno. Ta moja knjiga je kos življenja, morda celo slovenskega... Berite! Berite jo!«

Rad bi bil avtorja vprašal še marsikaj, toda moral sem se posloviti.

Knjiga »Peti evangelij« se dobi v knjigarnah Lukežič in Katoška knjigarna v Gorici, v Trstu pa pri Fortunatu in v knjigarni Štoka.

Gospod urednik!

Danes so toliko piše, bere in govori za in proti komunizmu, da se človeku že skoro vrti v glavi, a nobeden se menda ne vpraša, odkod izvira, kdo si ga je izmislil, kdo mu je oče. »Marx« — bo rekel marsikdo. Toda Marx je le njegov rednik. Ze večkrat sem slisala, da je komunizem judovski otrok. Ali se vam ne zdi, če poznate Jude, vsaj iz evangelija, da so si komunisti in Judje zelo podobni? Ko jih sama primerjam, doženem, da se prav ujemajo. Enake metode imajo! S poljubom je Judež izdal Jezusa, ponoči so ga ujeli. Najprevo so ga pred množico očrnili, da je sama zahtevala njegovo smrt. In komunisti? Ali ne delajo ravno tako? »Križaj ga«, je vpila zapevljana množica, »dol z njim« — kriči varano ljudstvo pijano na misljene »ljudske oblasti«.

Zato, ker je videl v njih podla srca, in so se ga bali. Zakaj komunisti zapirajo, obsojajo in morijo pravične demokratične voditelje? Ker vedo, da ti le poznajo njihove peklenke naklepe in nakane. In ravno naš ubogi, toliko križani narod naj bo žrtev teh prodatih Judežev, ki so za par grošev, kdo iz strahu, kdo iz nevednosti, večina le za dobro plačo zatajili vse kar je božjega, človeškega, narodnega.

Poslužujejo se Cankarjevega »Hlapca Jerneja«. Ali pa niso ravno oni iz hlapca napravili sužnja Jerneja? Hlapec vsaj lahko menja in izbira gospodarja, suženj si ga pa ne more. Naš pesnik je pozdravil: »Bog živi vse Slovence pod streho hiše ene«. Ali tega niso še nikjer brali? Ni Bog, ki danes loči Slovence, ampak Slovenci se po

krivdi komunizma ločijo radi Boga! Odkod naj Slovenci pričakujejo rešitve in svobode, če ne od lastnega junakaškega odpora z božjo pomočjo? Morda od Italijanov ali zaveznikov? Ali nima prav dopisnik članka »Ob robu«, ki ste ga priobčili v »Demokraciji«? Kdo je poznal Tita, kdo ga je priznal za maršala, kdo ga je podpiral in mu pomagal na oblast? V časopisih čitam o vojvodi Dujčiču in mislim na njegovo usodo in na usodo Mihajloviča. Kje je sedaj Mihajlovič? Zakaj ga niso rešili iz Titovih krempljev, ko se je vendar boril za narod in za zmago zaveznikov? In tistih dvanajst tisoč slovenskih fantov, ki so jih iz Koroškega izročili Titu, da je večino pokončal? Ali so se vsi ti naši možje borili za to, da se Primorska, mogoče tudi Slovenija, Bog vedi, izroči Italiji? In pesem »Oj Dobrodo, slovenskih fantov grob«, kaj pomeni? Ali bo mo res Slovenci ostali v zgodovini le številke, zdaj Mussolinijeve in

Hitlerjeve, zdaj Titove, zdaj zavezniške in potem nazaj italijanske? Meso za tuje kanone?

Dovolj je hlapčevanja, in še sužnost nam preti, medtem ko v Beogradu gospodarji, glej čudo, Jud Moša Pijade!

Od nas je odvisno. Oklenimo se naše vere, držimo se naših smernic, vztrajajmo, pa nam bo Gregorčičeva »Naša Zvezda« zopet zasijala in nas vodila.

Ali ni ravno ta čas primeren, da se vsi Slovenci, ki živimo v Trstu, v Italiji in v svetu zavedamo svojega narodnega prepričanja in dolžnosti? Naš star pregovor pravi: »Kadar je največja sila, je božja roka mila«.

Slovinci, Hrvatje in Srbi, vsi bratje, oklenimo se našega križa, združimo se v eno voljo in stopajmo odločno v bran naših pravic in naše časti. Da rešimo trpeče brate in sestre, in našo čast. Tudi zgubljeni sinovi pridejo za nami... To čutim in sem želela povedati,

Primorska Slovenka

Iz Slovenije

Udarniško

Brigada »Zukove«, ne morda iz SSSR, ampak iz LRS, in sicer iz Krškega in pa I. Mariborska brigada sta prišli v Kreplje, kjer sta se udeležili slavnosti ob pričetku del na progji Sežana — Dutilovje. Ze od daleč je bilo slišati gromke »huraaa« in ni bilo treba dolgo iskati kraja, kjer se je govorilo, pilo, pelo in plesalo. Brhke brigadirke in brigadirji so se po rajanju postrojili in odkorakali v stanovanjske barake, ki so bile okrašene s Titi, parolami in zelenjem.

„Literarna svojat“

Zdi se, da se je KP v Sloveniji malo naveščala diktature književnikov in raznih ljudskih umetnikov, kar vse je pred nedavnim objejenim Črtomir Nagode nazval »literarna svojat«. Prst KP je pokazal na književnika Franca Albrehta, ki je »odstopila« kot predsednik MLO Ljubljane, na njegovo mesto pa je prišel Matija Maležič, izgražen član KP s celim tropom sebi enakih.

Italijanske volitve

V volivni boj v Italiji se je vmešal in vpletel tudi Slovenski Poročevalec (kje neki tega lista ni, če gre za ljudstvo). V udarniškem članku piše o črni vladi in o ljudstvu, ki da bo z njo pri volitvah pometlo (pa ni pometlo). Pravi, da so škofje mobilizirali župnike in kaplane, ki so grozili ljudstvu s peklenškimi mukami, kakršnih še Dante v Peklu ne pozna, Truman, da je grozil italijanskim demokratom z atomsko bombo, Marshall z lakoto; volivni govor pa je imel sam papež. Od

volivnega boja upehani Slovenski Poročevalec še ni prišel do sapa in svojim bralcem še do danes ni natočil čistega vina.

Zopet proces

V Ljubljani se je pred vojaškim sodiščem začela sodna razprava proti skupini gestapovcev in špijonov, kakor jih naziva obtožnica. Pred sodiščem se zagovarja elita Komunistične partije, med njimi Branko Diehl, diplomirani filozof, glavni inšpektor za gospodarstvo pri kontrolni komisiji, Stane Oswald, inženir, pomočnik ministra za industrijo, Karel Barle, inženir, sekretar gospodarske komisije pri Centralnem komiteju komunistične partije Slovenije, Boris Kranjčič, univerzitetni docent itd. Obtoženci naj bi sodelovali pri poiskusu na živih ljudeh in množičnih umorih v Dachau. Cvet partije...

Udarniško ruši

Mladinec Franc Kastelic iz Ljubljane se je obvezal, da bo letos opravil za maršala in domovino 600 prostovoljnih ur. Sedaj dela pri podiranju hiš na Ambroževem trgu. Pri delu ga nadzoruje inženir Urek. Torej: udarniško rušilno delo! Pri tem so bili tovariši komunisti vedno veliki.

Zanemarjeni plan

Republiška tekstilna podjetja so v mesecu februarju precej zaostala za planom. Tovarna v Št. Pavlu pri Preboldu je dosegla le 88%, tovarna klobukov v Škofji Loki 90%, tovarne svile v Mariboru 90%. Najslabša pa je tovarna nogavic v Polzeli, ki je izpolnila plan komaj 64%; vzrok najbi bil pomanjkanje pletilnih igel.

LOVETT O TRSTU

Iz Washingtona poročajo:
Podtajnik ameriškega zunanjega ministrstva Lovett je v sredo 21. t. m. dal sledeči odgovor novinarjem, ki so ga vprašali za pojasnila in zadevi Svobodnega tržaškega ozemlja: „Novinarji ne smejo verjeti, da bodo Združene države same ali skupno z drugimi državami nastopile za vrnitev STO Italiji, če Sovjetska Rusija ne bo sprejela znanega predloga treh zapadnih velesil. Vprašanje Trsta je različno od stališča, ki so ga zapadne velesile zavzele v vprašanju Nemčije. Vsaka odločitev o Trstu bi povzročila znaten odmev, zato bi se morala neobhodno vršiti tozadevna posvetovanja med prizadetimi strankami“.

Pismo iz Koroške

Celovec, v aprilu 1948

Mili zimi je sledila pri nas goraka pomlad. Sušec je bil v pravem pomenu sušec, a kaže, da se tudi april ne bo izneveril svojemu vremenu. Že v začetku meseca imamo skoro vsak dan nekoliko dežja. V petek je celo snežilo, a brez vsakršnih posledic za vrtove in polja. V naravi je zelo lepo in Vrbsko jezero postaja ponovno središče nedeljskega življenja Celovčanov.

Nekoliko manj razveseljava kot narava je slika gospodarskega in političnega življenja. Položaj koroških Slovencev se je od leta 1945 precej poslabšal. Res je, da je imela koroška vlada za Slovence veliko razumevanja, vendar so njeni ukrepi v veliki meri izgubili praktični učinek po zaslugi raznih, Slovcem nenaklonjenih uradnikov in krajevnih političnih predstavnikov.

Težkemu notranjepolitičnemu položaju na Koroškem najbolj škoduje zadržanje OF, ki odklanja na škodo koroških Slovencev vsako sodelovanje z nekomunističnimi strujami kot tudi z oblastjo.

Pomirjenju ne škoduje nič manj kot OF zadržanje BHS (Zveza domovini zvesti) in njeno glasilo »Unsere Heimat«, ki hoče Slovence prepričati, da nimajo s slovenskim ničesar skupnega, temveč da so neko posebno pleme.

Poživitev slovenskih kulturnih društev ne dosega zaželjenega uspeha, ker so skoro vse kulturne prireditve le sredstva za širjenje ofarske propagande.

Slovenske gospodarske ustanove ne morejo pričeti z delom, ker še do danes ni razčiščen njihov pravni položaj in ker so brez vseh sredstev.

Največje dobro bi bilo, če bi OF prenehala s svojim delovanjem. Na ta način bi bili Slovence rešeni komunističnega terorja in bi si lahko ponovno ustanovili svojo slovensko stranko, ki jih je že v preteklosti združevala. Istočasno bi morala prenehati tudi vsa protislovenska politika.

Pred nedavnim je priobčila »Koroška kronika« članek, v katerem je Avstrijec jasno povedala, da imajo Slovenci v Avstriji isto pravico do avtonomije kot Tiroli v Italiji. Članek je vzbudil veliko zanimanje in si politični krogi

obetajo, da se bo slovensko vprašanje le premaknilo z mrtve točke. Glasilo koroške socialistične stranke, ki je ob enem večinska stranka na Koroškem, je misel pozdravilo in napisalo, da se slovensko vprašanje mora rešiti. Ljudska stranka (katoliška), je sprejela misel deljeno: nacistično krilo je misel o avtonomiji odklonilo, ker je mnenja, da sedaj, ko je Avstrija v krizi, Slovenci ne smejo govoriti, dočim je večinski del stranke ostal nevtralen. Nacistično krilo se je za napad proti avtonomiji poslužilo lista »Unsere Heimat«, odkoder je izbruhalo na Slovence ves svoj srd in jih pomatelo vse v komunistično mlakušo. List sicer pravi, da bi se dalo o slovenski zahtevi načelno že govoriti, a tako razpravljanje istočasno odklanja zaradi nevarnosti in težav, ki bi pri tem nastale. Nadalje pravi list, da je ideja državne varnosti že zdavnaj zmagala nad pravico manjšin in da so se slovaške države s pristanom velesil na znani način (s prislilno izselitvijo — op. p.) iznebile narodnih manjšin. »Tudi za koroške Slovence je OF s svojo iredentistično politiko dokazala, da ogroža manjšina v kritičnem položaju države suverenost in varnost. Tega ne smemo pozabiti!«

Kako otročje naini so pisli gornjih besed. V svet trobijo, da je v OF le peščica Slovencev (kar tudi drži), na drugi strani pa trde, da so vsi Slovenci sporazumni s politiko OF. Če bi bilo to res, bi šla OF danes 100 tisoč članov in ne le okrog 5 tisoč!

Lističu »Unsere Heimat« bi bilo treba povedati, da predstavlja večino prebivalstva na južnem Koroškem slovenski narod in ne kaspine raznih šovinističnih organizacij in da je lahko nezadovoljna manjšina deželi v večjo škodo kot pet OF! Domovinske ljubezni pa ne bo Slovencev nihče učil, saj so dali tudi pod nacisti več žrtev za svojo domovino kot Nemci. In še eno: v pravi demokraciji ne more biti varnost države nikdar ogrožena, če ta brani pravice vseh svojih državljanov ne glede na narodnost. Zal bi nekateri hoteli, da bi bili le drugi do njih demokrati, oni pa ne. In tudi pri nas je tako kot drugod, da imamo veliko demokracij, demokratov pa malo.

Titov režim se je polastil

tudi premoženja družbe Sv. Cirila in Metoda, ki je imela svoj sedež v Ljubljani in bila še vedno lastnica posnosnega slovenskega šolskega poslojpa pri Sv. Jakobu v Trstu. *Fašizem se ni bil polastil tega poslojpa.* Toda kar ni napravil fašizem, je storil Titov komunistični režim. Polastil se je premoženja Ciril - Metodove družbe in s tem tudi šole pri sv. Jakobu v Trstu. Slovenski narod je pričakoval, da bo poslojpe, potem ko bo popravljeno, zopet posvečeno tržaškemu slovenskemu šolstvu. Ali zgodilo se je, kar ne bi bil slovenski človek nikdar mislil in pričakoval: *Titu je izročil slovensko šolsko poslojpe internacionalni komunistični propagandi.* To poslojpe bo komunistična trdnjava za ves evropski jugozapad. Tam bodo imele sedež vse komunistične organizacije, vsi komunistični časopisi od »Laboratorija«, mimo »Corriere di Trieste« do najzadnjih komunističnih lističev. Od tam se bo širila v svet propaganda za komunistično internacionalo. Tako komunistem profanira slovenske narodne spomenike in svetinje. In še so naši ljudje, ki ne vidijo, da goni komunistem naš narod v pogubo.

GOSPODARSTVO :

Ameriški izvoz žita se bo povečal

Ameriški poljedelski minister Anderson je povedal, da se bo ameriški izvoz žita za letošnje leto povečal za 36 milijonov bušljev.

Izjavil je, da bo nova izvozna količina 556 milijonov bušljev vseh vrst žita omogočena zaradi izboljšanja izgledov za ozimino. Poročilo, ki ga je izdalo poljedelsko ministrstvo, predvideva, da bo ozimna pšenice dosegla 860.521.000 bušljev, kar je za 22 milijonov bušljev več, kot pa so predvidevali 1. decembra.

Več obdelane zemlje v Združenih državah

Zaradi kočljivega svetovnega prehranjevalnega položaja je potrebno, da ostane poljedelska proizvodnja v Združenih državah zelo visoka, čeprav preveč intenzivno izkoriščanje zemlje ogroža primernejšo izmenjavo kultur. Poljedelsko ministrstvo računa, da bo za letino '48 obdelana površina dosegla 143.259.000 hektarjev več kakor leta 1947. Z žitom je posejanih 22.887.500 hektarjev; dobro vreme in stanje posevkov daje upati, da ne bodo potrebne prevelike pomladanske setve. Kot vedno predstavlja tudi letos turščica najvažnejši državni pridelek; za turščico je bilo določenih nad 27.645.000 hektarjev, kar je za 5% več kot lani. Pšenici, ki je prva za koruzo, sledijo po vrstnem redu seno, oves, bombaž, fižol in ječmen.

60% ameriških kmečkih poslopij ima elektriko

Leta 1947. je prišlo v Združenih državah do večjega razvoja v poljedelski elektrifikaciji, kakor kdaj koli popreje. V finančnem letu 1946/47 so izvršili 294.000 novih električnih napeljav v poljedelska stanovanja. Leta 1935. je šele vsaka deseta poljedelska hiša imela električni tok. Danes ima že šest hiš od desetih tok, skupno pa je takih stanovanj tri in pol milijona. Tem stanovanjem je treba prišteti številne tisoče podeželnih poslopij kakor so šole, cerkve in drugi sedeži, kakor tudi deset tisoč kmetskih indu-

strij, ki lahko danes uporabljajo električni tok po nizki ceni.

Pomoč »Post — Unrra«

V Italijo, Avstrijo, Grčijo, na Kitajsko in v Trst so poslali že blago v vrednosti 244 milijonov dolarjev, kar znaša 69% od vsote 350 milijonov dolarjev, ki je bila določena v ameriškem načrtu za podpore post UNRRA.

Ameriški zunanji minister je sporočil, da so bile 6. februarja poslani na podlagi imenovanega načrta pošiljke v skupni vrednosti 243.900.000 dolarjev.

Načrt post UNRRA ni v nobeni zvezi s 522 milijoni dolarjev za načrt ameriške pomoči tujini, ki so ga odobrili v lanskem decembru kot začasno pomoč Franciji, Avstriji in Italiji. Kot je bilo že sporočeno, so na podlagi omenjenega načrta poslali Franciji pomoč v vrednosti 284 milijonov dolarjev, Italiji za 181 milijonov dolarjev in Avstriji za 57 milijonov dolarjev.

Ameriška pomoč

Iz Združenih držav so poslali približno 15 milijonov ton dobav, ki so obsegale v glavnem živila in gorivo, brezplačno Italiji, Franciji, Avstriji, Grčiji, Trstu in Kitajski na podlagi ameriških načrtov za pomoč tujini in za vmesno pomoč.

Ob koncu meseca marca je bil načrt za pomoč tujini, ki so ga pričeli izvajati preteklo poletje, izvršen že preko 91%, medtem ko so po načrtu za vmesno pomoč, ki se je pričel preteklega decembra, dobavili že 75%.

Trenutno se ameriška pomoč nadaljuje na podlagi evropskega obnovitvenega načrta, ki so ga pred kratkim odobrili.

Na podlagi načrta za pomoč tujini so do konca marca poslali 5.073.956 ton, od katerih je prejela Italija 2.893.299 ton in Trst 123.149 ton. Poleg tega sta tako Italija kot Trst prejela tudi dobavo zdravil.

Na podlagi načrta za vmesno pomoč so poslali do konca marca 9.534.583 ton blaga, od katerih je dobila Italija 2.341.507 ton.

Vso pomoč bodisi po načrtu za pomoč tujini, bodisi na podlagi načrta za vmesno pomoč, pošilja ameriška vlada brezplačno. Vlade držav, ki prejmejo to blago, ga prodajajo po zmernih cenah. Fonde, ki jih s tem dobe, pa uporabljajo za socialno pomoč, za financiranje obnovitvenih del in za utrditev valute.

Naprošeni objavljamo :

OB ROBU

Spoštovani gospod urednik!

Ko zapuščam sončno Italijo, se pismeno poslavljam od vseh svojih sodelavcev, prijateljev in znancev. Zelo rad bi bil to opravičil osebnost, kakor je navada, toda razmere in časi v Trstu so po službi neke politične stranke še vedno taki, da je bolje, da se vsaj pošteno in zavedni Slovenci izognemo vsaki, tudi najmanjši priložnosti, ki bi jo sicer »slovenski« internacionalci izkoristili v svoje politične namene in na ta način ponovno oblatili pred vsem evropskim kulturnim svetom slovensko čast in slovensko ime. To je bil edini razlog, da sem odšel iz Trsta kar po francosko, kajti za osebnost slavo mi ni in političnega terorja se pa tudi ne bojim, kar sem dokazal s svojim skoraj triletnim bivanjem v Trstu.

Ni me sram priznati, da sem se poslovil od slovenske zemlje solznih oči in s tiho žalostjo v srcu. In kateri pravi domoljub ne bi jokal, ko zapušča svoj domovino. Zakaj pa zapuščamo svojo domovino? Ne, ne bežimo! Umikamo se pred političnim nasiljem.

»Če doma jim dobro ni, žerjavi se čez morje vzdignejo«, je zapisal že pred 100 leti naš velikani Prešeren. Tisti, ki vlada, je dolžan tako vladati, da so vsi državljani zadovoljni. In če tega ni, si prisiljen, da iščeš gostoljubja v tujini. Dokler je gospodoval v naši domovini tujec, smo možo vztrajali na rodni grudi, četudi bi morali dati svoje življenje za to. Ko pa je prihrmel iz gozdov rodni brat in nas začel osvobajati ter vladati po načelih: »Naš bog so rop, požig, umor«, kakor je zapel komunistični veleum Matej Bor, tedaj smo se raje umaknili, ker nismo hoteli prelivati bratske krvi.

Nisem jaz edini, ki se umikam, in tudi ne zadnji. Milijoni beže, celi narod se selijo. (Čudno, da vsi na zahod). Politični begunci niso od danes in tudi ne od večera. Odkar svet stoji, bežijo ljudje pred domačim krvoločkom in bodo bežali, dokler ne ugasne poslednji žarek svobode na zemljski obli. Današnji komunistični vladodržci nas proglašajo za narodne izdajalce, ker živimo v tujini od svojih krvavih žuljev, ker si pošteno služimo svoj kruh. Vsi današnji jugoslovanski oblastniki od Josipa Broza, Kardelja, Kidriča, Beblerja pa do zadnje tržaške niče — Vidaliča pa so vsi mladost zapravili v francoskih in španskih beznicah in žrti žulje drugih ter nikdar delali, pač pa rovarili vedno proti svoji domovini, a jih zaradi tega ni nihče nikdar proglašal za narodne izdajalce, čeprav so bili. So pač različne politične metode!

Pošteni primorski Slovenci! Sami ste pričeli dve leti in pol, kako so me nekateri tržaški in mnogi tuji komunistični časopisi blatili in zasramovali na najpoglednejši način, in ni je bilo slovenske pravice, kjer bi mogel človek najti zadoščenje. Jaz sem trpel, molčal in delal, ker sem se zavedal, da v šim edino s svojim delom svojo narodno dolžnost. In mi me sram svojega dela, mislim, da je bilo uspešno. O tem bo že spregovoril vreden zgodovinar.

Kar se pa tiče »mojih zločinov«, nisem nikdar smatral za potrebno, da bi se pral pred tujci, ker sem bil vedno mnenja, da spada to pred pravo sodišče, toda ne pred tako, kjer sodijo ljudski sodniki — cestni pomočniki in branjevke. Upajmo, da se bodo še povrnil časi, ko bo zakon nekaj veljal, in tedaj bom jaz gnil moje tožnike pred prave sodnike.

Danes pa naj mi bo dovoljeno samo eno vprašanje. Kateri poštenti Slovinci mi bo zamerili, če se ne morem navdušiti za komunistično strahovlado, ki mi je ubila enega brata, dve svakinji, enega nečaka; požgala dve hiši dveh bratov, nepravično odvzela nečaku naš skupni rodni dom, zaplenila moji ženi vse pohištvo in jo vrgla na cesto golo in boso, da se je lahko

Slovenska Ciril - Metodova šola v Trstu

Kdo starejših Slovencev se ne spominja vžigalic družbe Sv. Cirila in Metoda z geslom: »mal položil dar — domu na oltar«. In naši ljudje so zbirali in polagali na oltar slovenskega naroda nega šolstva svoje težko prislužene novčiče. Slovenci nismo narod kapitalistov, veleposestnikov in veleindustrialcev, najmanj smo to bili za časa Avstrije. Zato je bila slovenska Ciril - Metodova šola pri Sv. Jakobu v Trstu, ki je stala leta 1910/11 preko pol milijona kron (danes preko 3 milijarde lir), sezidana z žulji in krvjo slovenskega naroda, slovenski otroci v Trstu so pa imeli možnost pouka v materinem jeziku. Bila je to ponosna, šestnadstropna moderna stavba z vsemi

pripomočki za pouk od I. do VIII. razreda. Ta stavba ni bila samo učilnica za tržaške slovenske otroke, ona je bila tudi naš ponos in simbol narodne povezanosti in solidarnosti slovenskega naroda. *Ona je bila slovenski narodni spomenik.* Ko je fašizem pregнал leta 1924. slovenski jezik iz javnih šol, se ni upal dotakniti slovenske šole pri Sv. Jakobu v Trstu, ki je zbirala in učila slovenske otroke vse do 1930/31, ko je bil tudi tam slovenski pouk prepovedan. Pozneje je bilo poslojpe uporabljeno za italijanske šole. Med vojno je bilo poškodovano od bomba. Titov režim se je polastil

Izpod Sv. Višarij

Počasi se vračamo v stari normalni način življenja, tako v duhovnem kot v materialnem pogledu. Časi lahkega zaslužka — značilna poteza po vsaki vojni — so minuli; ker je treba, če hočeš priti do denarja, spet trdi in vztrajno delati, so začeli ljudje spet ceniti denar, je več treznega in preračunana prevdarka, ni več ti stega lahkomišelnega zapravljanja. Zima s snegom je za naše kraje važen faktor, ker nam privlačja smučarje, ki nam pustijo tako potreben denar, ker nam da zaslužiti v Zabnici pri odmetavanju snega, in ker nam pomaga pri spravljanju našega bogastva — lesa — od goratih in odročnih krajev k cesti in po cesti domov, na trg, v denar. Ravno preveč ugodna ta zima ni bila — v času največje smučarske sezone je padel dež — zato pa so ljudje tem bolj hiteli izrabit vsak lep dan. Pridno so pele žage in cepini in močne roke mož in fantov so nalagale hlod za hlodom na oslovské vprege; iz oddaljenih in visoko ležečih trat in senožehti so na samotajnih sanjah dovažali domov seno, ki je poleti dalo toliko truda in znoja, preden je bilo »posrečeno« in spravljen. Gospodarje je letošnje zimo skrbelo, kaj bo z lesom, ki je imel prej nesorazmerno visoko ceno, naenkrat pa ni šel več v denar. Hvala Bogu se je sedaj spet odprlo, sicer cene niso tako visoke, toda vsaj delo bo plačano. Ena skrb pa tlači zlasti mlajše, fante in dekleta, kje dobiti delo in zaslužek; stara napaka fašistične politike še ni popravljen: domačim ljudem se ne daje mest v državnih službah (železnice itd.), niti privatna podjetja jih ne sprejemajo, češ, ni potrebe po delavcih, v resnici pa mnogi nedomačini dobivajo službe. Ni čudno, da je zaradi tega precej nezadovoljstva in upravičene kritike, in mladina skuša najti zaslužek v tujini.

Na vseslovanskem kongresu v Pragi je govoril predsednik kongresa general Maslarič in dejal med ostalim: »Naš novi vseslovanski pokret nima prav nič skupnega s staro idejo slovanstva. Mi se borimo za enakopravnost Evropejcev, Zmorcev, Kitajcev, Indijcev in Američanov.«

polastil vsega bivši žandar Miklić in sedaj oficir OZNE. To so moji zločinci, to je moj greh! Zdaj pa presočajte.

Ko se poslavljaj od vseh poštenih Primorcev, naj mi bo dovoljeno, da na tem mestu izrazim svojo globoko žalost, da se nisem mogel osebno posloviti tudi od tržaške OZNE, kar bi bil zelo rad storil, če bi mi bila pravočasno sporočila svoj naslov. Ravno tako bi se bil zelo rad poslovil tudi od vnetega pisana, ki je pisal tako duhovite članke v Primorskem dnevniku, Lavorator in drugih komunističnih trobilih ter me na ta način ovenčal z nezaželjeno slavo. Naj mi torej pisun za danes oprostí! Obljubljam pa, da bom temeljito opisal vse zločinsko protislovensko delovanje bivših orjunaških podrepanov in sedanjih komunističnih plačancev, čim mi bosta to dopustila rahlo zdravje in čas. O, vsi pridejo na vrsto, gradiva in dokumentov mi ne manjka! Le potrpljenje je potrebno!

Z Bogom poštenu primorski solniki! Z Bogom vrlj Primorci! Želim, da vas ne bi nikdar doletela taka usoda, kot je nas. Želim, da bi mirno na svojih domovih uživali sadove takih sol, kakršne sem vam v težkih in nevarnih časih pomagal ustvariti.

Dr. Srečko Baraga

Obsojena glasba

Centralni komite sovjetske komunistične partije je objavil sklep, po katerem obsoja opero »Veliko prijateljstvo« in vso glasbo sovjetskega skladatelja Muradelijskega. Opero je prizorilo Veliko gledališče v Moskvi ob proslavi 30 letnice oktobrske revolucije. Pri predstavi je bil navzoč Stalin. Sklep centralnega komiteja naglašá, da polom Muradelijske glasbe ni osamljen primer, temveč, da je tesno povezan z nezadovoljivim stanjem sodobne sovjetske glasbe. Ta smer je prišla do popolnega izraza v delih velikih skladateljev Sostakoviča, Prokofijeva, Hačaturjana in drugih. Komite poudarja, da pri delu sovjetskih skladateljev še niso izginili ostanki buržujske ideologije in vplivi sodobne dekadentne zapadnoevropske in ameriške glasbe. Partija se zaveza za glasbeno smer v smislu romantike in klasicizma, smer, ki je že davno tuja sodobnim glasbenim tendencam v svetu.

Po kritiki komunistične partije je bil sklican sestanek sovjetskih skladateljev, na katerem sta skladatelja Muradelijski in Prokofijev javno priznala zmote, katere sta zagrešila v preteklosti pri poizkusu, da bi ustvarila sovjetsko demokratsko glasbo, prosto buržujskih in modernističnih vplivov. Slavni ruski skladatelj Pro-

kofijev, eden največjih sodobnih skladateljev, na zborovanju ni bil navzoč; postal je pisмено izjavo.

Na sovjetskem zasedbenem področju v Avstriji so postavili pred sodišče nekoga komunista zaradi tatvine radijskega aparata. Ko so za to zvedeli sovjeti, so zapretili avstrijskim vladnim funkcionarjem z aretacijo, če omenjenega tatu ne izpuste na svobodo. S tem dogodkom v zvezi je avstrijska socialistična parlamentarna skupina pozvala avstrijsko vlado, naj protestira proti sovjetskemu vmešavanju v kazenske postopke pred avstrijskimi sodišči.

Angleška mornarica pripravljá novo vrsto podmornic, ki ostanejo lahko več mesecev pod vodo in ki lahko prevažajo s seboj letalo z atomsko bombo.

Pri poizkusu, ki so ga nedavno napravili v Kaliforniji, je doseglo vozilo na reakcijski pogon na običajnih železniških tračnicah brzino 1630 km na uro. (Brez posadke seveda.)

— Uradna angleška agencija London Press Service komentira položaj v Berlinu in pravi, da utegnejo sovjeti tam napraviti usodno napako, kajti njihova politika izzivanja potrpežljivosti zahodnih demokracij je otroče in nevarna ter lahko dovede do popolnoma nepredvidenega zaključka.

ne služi umetniški ravni slovenske postaje.

Popravilo v vojni poškodovanih hiš

Vse prošnje za podporo pri popravilu med vojno poškodovanih hiš po določbah ukaza št. 31 z dne 24. novembra 1947 morajo biti uradno predložene tehničnemu uradu (Genio Civile) najkasneje do 31. maja 1948. Od 1. junija 1948 dalje ne bo sprejeta več nobena nova prošnja.

Osebna vest

Pokrajinsko predsedništvo in pokrajinski svet sta se 19. t. m. poslovala od polkovnika Gardnerja, ki je zapustil svoj položaj komisarja področja ter postal novi namestnik ravnatelja za javno varnost. Profesor Palutan in inž. Gandusio sta imela poslovilni nagovor ter sta izročila polkovniku Gardnerju srebrno cigaretno dozo z zlatimi okraski.

Nabrežina

Pretekli teden so bile Nabrežina in okoliške vasi počaščene z obiskom kipa fatimske Matere božje. Ta kip, ki spominja na čudežna prikazovanja Matere božje v Fatimi je z velikim slavljem in ob velikem navdušenju vernega ljudstva romal po naši škofiji in končno dospel tudi v našo župnjo. Nabrežina je pokazala svoj pravi, nepotvorjeni krščanski obraz. Pokazala se je taka, kot je vedno bila, kot je in — kot upamo — da tudi bo: to je krščanska.

Vesti z Goriškega

Preganjana nedolžnost

Komunistična družba okrog »Soče« in »Primorskega dnevnika« se je zadnje čase hudo ogrevala, ker so ji italijanske stranke delale zapreke pri volivni propagandi. Klicala je na pomoč nebo in zemljo, se zatekla po zaščito k organizaciji Združenih narodov in opletala okrog sebe s fašisti in imperialisti, da je bilo joj! Preganjana jagnjeta so se človeku kar zasmilila. Prav v času, ko je dežela odmevala od komunističnih protestov in jadikovanj, so »svobodoljubni tovariši« potrgali po naših vaseh vse letake, ki so jih razširili demokratski Slovenci, so hodili od hiše do hiše in pritiskali na ljudi, da morajo voliti »Garibaldija« ter so grozili vidnejšim ljudem, zlasti duhovnikom.

Zakaj pa ne »komunist«?

»Primorski dnevnik« od 22. t. m. pravi, da se karabinerji 21. t. m. izvedli hišno preiskavo pri znanem »slovenskem antifašistu« Bogomilu Vižintinu na Svetogorski cesti št. 24. Čudimo se, da tov. Vižintina, vodjo slovenskih komunistov v Italiji in ravnatelja UIVODA ne marajo imenovati »komunist«. Vidi se, da se komunisti sramujejo lastnega imena.

Števerjan

»Tovariši« so se pripravljali na praznično in šumno proslavo komunistične zmage pri volitvah. Ko so pa zvedeli za komunistični poraz, so se osramočeni poskrili pred domačo »reakcijo«.

V znanje beguncem

Begunci, bivši italijanski državljani, ki želijo potovati v inozemstvo, lahko dobijo italijanski potni list. To velja do 15. septembra t. l., ker ta dan poteče rok za opcijsko.

Razpisana trafika

Razpisan je natečaj za razprodajalnico tobaka v ulici IX Agosto, tik Korza Roosevelt, kjer je nekdo že bila. Prednost imajo vojni invalidi in pohabljeni. Prošnjo je treba vložiti takoj.

Volivni zapisniki

V sobi št. 30, prvo nadstropje, goriškega županstva so izstavljali volivni zapisniki 38. volivnih sedežev te občine. Volivci imajo pravico zapisnike pregledati.

Stanovanjske najemnine

Kakor znano je zakon od 12. decembra 1947 št. 1461 dovolil povišanje najemnine za stanovanj in druge prostore. Ker pa je prejšnja zavezniška vojaška oblast na Goriškem — cona A — take najemnine že povišala, je nastalo vprašanje ali se zakon od 12. decembra 1947 nanaša tudi na goriško pokrajino. Na prizadevanje goriške prefektуре je sedaj predsedstvo ministrskega sveta odgovorilo, da so s 15. septembrom 1947 prišli ob veljavo vsi ukazi ZVU. S tistim dnevom je stopila tudi na Goriškem v veljavo vsa italijanska zakonodaja, torej tudi stanovanjska. Ker pa so ukazi ZVU najemnine res že povišali, bi se morala najemnine plačevati v sedanji višini, ker je ukaz ZVU dejanski najemniški pogodbo spremenil po določilih člena 1339 civilnega zakonika. Zakon od 12. decembra 1947 št. 1461 se na Goriškem ne more izvajati, v kolikor je bila najemna že povišana po ukazu ZVU.

Angleščina po radiu

V torek 27. aprila bo slovenska radijska postaja v Trstu pričela z oddajo tečajja angleškega jezika za Slovence. Tečaj bo vsak torek in petek od 19. do 19.30. Vse one, ki se za ta tečaj zanimajo, opozarjamo, da dobe lahko brezplačno snoopiče teh oddaj. Pišejo naj na: A. I. S. Reading Room — Via Trento 2 — Trst.

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

Mesečni prispevek 200 lir; M. J. za sklad 500 lir. Iskrena hvala!

Odgovorni urednik: Janko Šimčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

ZADNJE VESTI

Maršal Smuts o položaju

Ministrski predsednik Južne Afrike maršal Smuts je te dni na neki konferenci govoril o nacizmu in komunizmu.

Poudaril je: »Nemčija se bo verjetno dolgo časa težko opomogla, kakor po svetovni vojni. Pomniti je treba, da je zgodovina veliko sodišče, pred katerim je bila Nemčija obsojena. Zlomljeno je bilo želo tej grozljivi civilizaciji.«

»Po drugi strani pa je komunizem danes še ošaben ter se je okrepil v zadnji vojni in ga podpira kot nekdanj nacizem, ena izmed glavnih velesil. Ta velesila se zdaj širi po Evropi kakor še nikdar prej v zgodovini. Strah se polasča src in duha ljudi. Nemčija ne predstavlja več nevarnosti, zato pa zdaj počasi leze naprej senca komunizma. Sovjetska zveza se ne zadovoljuje s svojim ozemljem. Kar se dogaja za železnim zastorom, predstavlja strah in zaskrbljenost za druge države. Vojna bi bila za Evropo strašna nesreča, ki nima primera v zgodovini. Narodi morajo biti gospodarji svoje usode. Ne dopustimo, da bi nam katera koli velika država diktila teorije, ki skušajo uničiti in zaslužiti človeškega duha.«

Eden svari

Na zborovanju konservativne stranke je govoril bivši britanski zunanji minister Anthony Eden, ki je pozval zahodne velesile, da pokažejo večjo odločnost in se ne pustijo prestrašiti od groženj in obrekovanj.

V svojem govoru je Eden nadalje obtožil sovjetske vojaške oblasti v Berlinu, da vršijo pritisk na ostale tri člane zavezniškega združenega sveta za Nemčijo z namenom, da bi povzročili neznošen položaj na zadevnih področjih Berlina.

»Če bodo to politiko nadaljevali — je rekel Eden — prav gotovo ne bo to v korist odnošajem med Sovjetsko zvezo in zahodnimi velesilami. Ako se bodo zahodne velesile še nadalje kazale šibke tam, kjer imajo upravljene vzroke za svoje pritožbe, potem ne bodo mogle zboljšati svojega položaja.«

Boji v Grčiji

Poročila iz Aten javljajo, da izvaja grška armada velike operacije proti skupini dveh do treh tisoč komunističnih upornikov v osrednji Grčiji severno od Korinškega zaliva. Pri operacijah sodeluje 30 tisoč grških vojakov, ki jih podpirajo tudi oddelki grške mornarice. Grški kralj Pavel je odšel iz Aten, da si ogleda bojišče.

»Šopek cvetlični«

šmarnice za žene in dekleta

Dekan in župnik A. Z. se izražá o knjižici tako: »Šopek cvetlični«. Ta pa ta. Zadel ste žebelj na glavo. Kako je potrebno tako branje zlasti v sedanjih tako razvinih časih. Koliko lepih, zlatih naukov in navodil. Vsak stavek nova misel, nobene navlake. »Šopek« je uporabljiv, nad vse dobro došel za šmarnično pobožnost, za zasebno branje, za Marijine družbe. Njegova vžrečnost je tem večja, ker nima nikake politične barve, se lahko bere brez vsakega izpuščenja in popravljanja.

ZANIMIVOSTI

Konferenca v Ženevi

Konferenca Združenih narodov za svobodno obveščanje in tisk v Ženevi, katere se udeležujejo zastopniki iz 55 držav, je soglasno odobrila 3 resolucije, s katerimi skušajo ustaviti hujškanje na vojno, in sicer z razširjanjem nacistične in fašistične propagande, z razširjanjem neresničnih poročil ter z razširjanjem narodnega in plemenskega sovraštva.

S 34-timi glasovi, proti 6-tim so nadalje odobrili ameriško resolucijo, v kateri so naštetá osnovna načela svobodnega obveščanja.

Tri sprejete resolucije so prve izmed 44-tih resolucij, ki so jih predložili plenarnemu zasedanju konference štirje odbori konference. Pripravili so jih v mesecu marcu. Sprejete resolucije bo konferenca poslala gospodarskemu in socialnemu svetu Združenih narodov, ki jih bo predložil v septembru glavni skupščini Združenih narodov v dokončno odobritev.

Letalska nesreča nad Berlinom

Angleška vlada je poslala sovjetskim vojaškim oblastem v Nemčiji poročilo o uspehni preiskavi zaradi letalske nesreče nad Berlinom. Zunanji minister Bevin je izjavil, da Velika Britanija zahteva od Sovjetske zveze odškodnino za žrtve na ponesrečenem britanskem letalu »Viking«, v katero se je bil zaletil neki sovjetski lovec. Preiskava je ugotovila, da je bil nesreče kriv sovjetski pilot.

Atomsko orožje

Komisija Združenih držav za atomsko energijo je sporočila 19. t. m., da so napravili poizkus z atomskim orožjem na otoku Eniwetok v otočju Marshall. Iz varnostnih razlogov dneva poizkusa niso sporočili. Poizkus so izvršili na podlagi vseh varnostnih odredb, ki jih predvideva zakon o atomski sili iz leta 1946. Komisija je sporočila v preteklem juliju, da pripravljajo poizkusno oporišče za atomsko orožje v Tihem oceanu.

Vesti s Tržaškega

Povolivno razmišljanje

Trst, 21. aprila 1948

Pred nami ležijo podatki o končnih izidih volitev v rimsko zbornico. Na prvi pogled opazimo, da se je večina Italijanov pravočasno zavedla nevarnosti, ki je pretila od strani mednarodnega komunizma. Zato je 70% volivcev odločno odklonilo varljive obljube. Usoda Italije je zaupana krščanski demokraciji, ki ima v 13 milijonih glasov in absolutni večini v obeh zbornicah dovoljno legitimacijo za nadaljevanje dela materialne in moralne obnove.

»Demokratska ljudska fronta« je doživela nepričakovan neuspeh. Pri vseh naporih milijon glasov manj, — to pomeni že pravi poraz. Toda komunisti so šele porazeni, a še ne potolčeni. Od 26 milijonov oddanih glasov je šlo 8 milijonov v prid komunistom. 30% komunistov ali koristnih bedakov — kar je vseeno — je za vsako državo več kot dovolj, kakor nas uče izkušnje. Pokrajini Toskana in Emilija sta ostali, kar sta bili — trdnjavi rdečkarjev, čeprav tam ni »slavo-komunistov«.

Cas je, da italijansko časopisje nekoliko preudari, predno zmeče Slovence-Slovane v isti koš s komunisti. Nesreča, ki je potegnila sredi Evrope železno zaveso, je zajela Jugoslavijo in Bolgarijo, Češkoslovaško in Madžarsko. Poljsko ravno tako kot Romunijo in Finsko. Kar je doletelo te države, se je moglo pripetiti tudi Italiji, ali, recimo, Franciji. Če do tega ni prišlo, se imajo Italijani zahvaliti vsaj deloma tudi živim pričam trpljenja v omenjenih državah po njihovi boljše civilizaciji, predvsem Jugoslovanom, ki so zapustili in se dan za dnem zapuščajo svoje, domove in imetje ter tvegajo življenje, da bi se rešili iz rdečega raja in poiskali drugod svobode, ki je v rdeči domovini ni. Če se mi pred kulturnim svetom ne moremo hvaliti s Titom, o katerem še danes ne vemo, kdo je prav za prav — kaj je, to smo videli že pred štirimi leti — se tudi Italijani ne ponašajo preveč s pristnim kolegom njegovim, Togliattijem. Če ima 16 milijonov Jugoslo-

vanov 400.000 članov kompartije, jih ima 45-milijonski narod 2.250.000, kar da odnos; na 40 Jugoslovanov 1 komunist, v Italiji pa 1 komunist na 20 Italijanov, ali drugače povedano: v Italiji je procentualno dvakrat toliko komunistov kot v Jugoslaviji. Komunist pa ostane komunist, naj bo to slovenski, ali pa italijanski; oha služita kominformu in ne lastnemu narodu. Dejstvo je torej, da ima Italija procentualno še enkrat toliko ljudi, ki služijo kominformu, saj so ti sluge nabrali 18. aprila kar 8 milijonov pristašev. Čeprav nam silijo solze v oči ob pomisli na usodo največjega dela Slovencev pod komunističnim režimom, prav gotovo ne more biti Italijanom do smeha ob misli, da imajo doma milijone ljudi, ki so se vpregli v tuj jarem. In to niso »slavo-komunisti«!

Zakaj pa ne tudi radio Trst II?

V tekočem tednu je gostoval na radijski postaji Trst I. eden izmed svetovno znanih mladinskih zborov: Dunajski pevci. Koncert je bil velik umetniški užitek. Pevce poznamo iz nekaterih filmov in pomeni njihov prihod in koncert v Trstu enega izmed kulturnih dogodkov prve vrste. Ta koncert pa je prenašala samo radijska postaja Trst I.

Kako to, da se glasbenemu oddelku slovenske radijske postaje ne zdi vredno prenašati takega koncerta? Včasih imamo iz Ljubljane prenose, ki se po svoji vrednosti še daleč ne morejo meriti s tem koncertom. Včasih v zvezi s Trstom I. poslušamo koncerte, ki so bolj zaradi izpolnitve sporeda, tako se vsaj zdi, saj je kaka »ritmična« glasba vse prej ko resničen umetniški užitek. Ko pa pride v Trst res zbor, od katerega bi nekaj imeli, takrat pa se ne zdi vredno glasbenikom pri slovenskem radiu zavrteti gumba. Tako početje